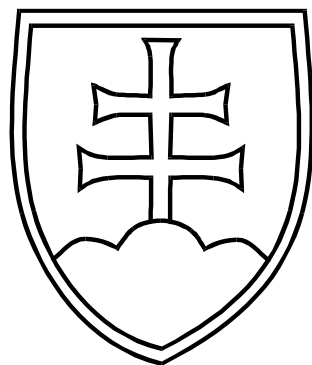

**ŠIESTA SPRÁVA O IMPLEMENTÁCII
RÁMCOVÉHO DOHOVORU NA OCHRANU
NÁRODNOSTNÝCH MENŠÍN
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE**

Bratislava 2023

OBSAH

I.	OPATRENIA PRIJATÉ NA ZVÝŠENIE INFORMOVANOSTI O VÝSLEDKoch PIATEHO MONITOROVACIEHO KOLA A RÁMCOVÉHO DOHOVORU.....	4
A.	PUBLIKOVANIE VÝSLEDKOV PIATEHO MONITOROVACIEHO KOLA.....	4
B.	FOLLOW-UP AKTIVITY VÝSLEDKOV PIATEHO MONITOROVACIEHO KOLA.....	4
C.	PARTICIPÁCIA MIMOVLÁDNYCH ORGANIZÁCIÍ NA IMPLEMENTÁCI RÁMCOVÉHO DOHOVORU A PRIJATÉ OPATRENIA NA ZVÝŠENIE PARTICIPÁCIE.....	5
D.	ĎALŠIE OPATRENIA NA ZVÝŠENIE INFORMOVANOSTI O RÁMCOVOM DOHOVORE.....	6
II.	OPATRENIA PRIJATÉ NA ZLEPŠENIE VYKONÁVANIA RÁMCOVÉHO DOHOVORU A ODPORÚČANÍ PIATEHO KOLA.....	6
A.	ODPORÚČANIA VÝBORU MINISTROV RADY EURÓPY VYŽADUJÚCE OKAMŽITÉ OPATRENIA.....	6
	<i>Odporúčanie č. 1 – inštitucionálny rámec boja proti diskriminácii: verejný ochranca práv.....</i>	6
	<i>Odporúčanie č. 2 – podpora kultúry národnostných menšín.....</i>	7
	<i>Odporúčanie č. 3 – účinný prístup k vzdelávaniu.....</i>	9
	<i>Odporúčanie č. 4 – účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k zdravotnej starostlivosti.....</i>	15
	<i>Odporúčanie č. 5 – účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k bývaniu.....</i>	16
III.	ĎALŠIE OPATRENIA PRIJATÉ NA ZLEPŠENIE IMPLEMENTÁCIE RÁMCOVÉHO DOHOVORU.....	19
B.	IMPLEMENTÁCIA RÁMCOVÉHO DOHOVORU PODĽA JEDNOTLIVÝCH ČLÁNKOV.....	19
	ČLÁNOK 3.....	19
	ČLÁNOK 4.....	21
	<i>Odporúčanie č. 6 – právny rámec boja proti diskriminácii.....</i>	21
	<i>Odporúčanie č. 7 – právny rámec boja proti diskriminácii.....</i>	22
	ČLÁNOK 5.....	25
	ČLÁNOK 6.....	26
	<i>Odporúčanie č. 8 – boj proti trestným činom z nenávisti a nenávisťným prejavom....</i>	26
	<i>Odporúčanie č. 9 – zobrazovanie Rómov.....</i>	26
	ČLÁNOK 7.....	31
	ČLÁNOK 8.....	31
	ČLÁNOK 9.....	31
	ČLÁNOK 10.....	33
	<i>Odporúčanie č. 10 – používanie menšinových jazykov.....</i>	33

ČLÁNOK 11.....	34
ČLÁNOK 12.....	35
<i>Odporúčanie č. 11 – medzikultúrne vzdelávanie.....</i>	<i>35</i>
<i>Odporúčanie č. 12 – účinný prístup k vzdelávaniu.....</i>	<i>38</i>
ČLÁNOK 13.....	41
ČLÁNOK 14.....	41
<i>Odporúčanie č. 13 – vyučovanie v menšinových jazykoch a vyučovanie menšinových jazykov</i>	<i>41</i>
ČLÁNOK 15.....	43
<i>Odporúčanie č. 14 – účinná účasť na verejných záležitostiach: konzultačný mechanizmus.....</i>	<i>43</i>
<i>Odporúčanie č. 15 – účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k zdravotnej starostlivosti.....</i>	<i>44</i>
ČLÁNOK 16.....	46
ČLÁNOK 17.....	46
ČLÁNOK 18.....	46
IV. ĎALŠIE INFORMÁCIE.....	48
ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK.....	50
OFICIÁLNE NÁZVY ZÁKONOV A ĎALŠÍCH PREDPISOV.....	51

I. OPATRENIA PRIJATÉ NA ZVÝŠENIE INFORMOVANOSTI O VÝSLEDKOKH PIATEHO MONITOROVACIEHO KOLA A RÁMCOVÉHO DOHOVORU

A. PUBLIKOVANIE VÝSLEDKOV PIATEHO MONITOROVACIEHO KOLA

1. Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín (ďalej len „rámcový dohovor“) je verejnosti dostupný na portáli právnych predpisov Slov-Lex v slovenskom¹, maďarskom, rómskom, rusínskom, ukrajinskom a nemeckom jazyku.² Slovenská verzia rámcového dohovoru je taktiež dostupná na webovej stránke Úradu splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny (ďalej len „ÚSVNM“) ³ a Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „MK SR“). ⁴

2. Správy o implementácii rámcového dohovoru sú zverejňované na webovej stránke Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej len „MZVEZ SR“)⁵ v slovenskom jazyku. Stránka obsahuje aj správy Poradného výboru o Slovensku, stanoviská vlády SR k týmto správam a rezolúcie Výboru zástupcov ministrov Rady Európy (ďalej len „VZM Rady Európy“).

3. Vláda Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“) 24. mája 2023 schválila *Správu o priebehu a výsledkoch piateho kola monitorovania implementácie Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike*.⁶ Vláda SR uložila príslušným ministrom, vedúcemu Úradu vlády SR, splnomocnencovi vlády SR pre národnostné menšiny (ďalej len „SVNM“) a splnomocnencovi vlády SR pre rómske komunity (ďalej len „SVRK“) oboznámiť sa s výsledkami piateho kola monitorovania implementácie Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín v Slovenskej republike a s odporúčaniami Výboru ministrov Rady Európy, posúdiť možnosť ich realizácie a v rámci prípravy šiestej implementačnej správy informovať o prijatých opatreniach. Pred rokovaním vlády SR bola správa prerokovaná vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny (ďalej len „VNMES“), odbornom orgáne Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „RVLP“) pre národnostné menšiny.

4. Výsledky piateho monitorovacieho kola boli uverejnené v slovenskom jazyku aj na webovej stránke Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVŠ SR“).⁷ Rezolúcia VZM Rady Európy bola preložená do 4 menšinových jazykov (maďarský, rómsky, ukrajinský a nemecký) a zverejnená na webovej stránke SVNM.⁸ ÚSVNM bude distribuovať informáciu o jazykových verziách rezolúcie členom VNMES.

¹ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1998/160/> (v slovenskom jazyku)

² <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin> (v menšinových jazykoch)

³ <https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/ramcovy-dohovor-a-europska-charta/?csrt=17206844897107309282> (v slovenskom jazyku)

⁴ <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/medzinarodna-spolupraca/rada-europy/> (v slovenskom jazyku)

⁵ <https://mzv.sk/sk/web/sk/diplomacia/temy/ludske-prava/narodnostne-mensiny-a-ochrana-mensinovykh-jazykov> (v slovenskom jazyku)

⁶ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28228/1> (v slovenskom jazyku)

⁷ <https://www.minedu.sk/35141-sk/ramcovy-dohovor-na-ochranu-narodnostnych-mensin-piaty-posudok-o-slovenskej-republike/> (v slovenskom jazyku)

⁸ <https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/ramcovy-dohovor-a-europska-charta/?csrt=17206844897107309282> (v slovenskom jazyku)

B. FOLLOW-UP AKTIVITY VÝSLEDKOV PIATEHO MONITOROVACIEHO KOLA

Follow-up seminár k implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou

5. Slovenská republika organizuje follow-up podujatie k výsledkom každého monitorovacieho kola. *Follow-up seminár k implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou*⁹ (ďalej len „seminár“) sa konal v Bratislave 28. júna 2023 ako forma pokračovania dialógu s Poradným výborom. Na podujatí sa zúčastnili experti¹⁰ Poradného výboru pre rámcový dohovor, zástupcovia Sekretariátu rámcového dohovoru, zástupcovia štátnych orgánov, verejný ochranca práv, zástupcovia národnostných menšín a odborníci z akademickej obce. Na rokovaní boli po prvýkrát prítomní zástupcovia vietnamskej menšiny v pozícii formálne uznanej národnostnej menšiny.

6. Diskusia sa sústredila na plnenie odporúčaní Poradného výboru i na odporúčania z rezolúcie VZM Rady Európy a v širšom zmysle o spôsoboch posilnenia ochrany národnostných menšín v Slovenskej republike. Tematicky bola diskusia rozdelená do troch panelov: menšinová kultúra, jazyky; vzdelávanie a efektívne zapojenie národnostných menšín do rozhodovania/verejných politík.

Spoločné aktivity MŠVVŠ SR a Rady Európy

7. MŠVVŠ SR participuje v oblasti inkluzívneho vzdelávania na spoločných projektoch Európskej únie (ďalej len „EÚ“) a Rady Európy.

8. Rezort školstva je na Slovensku partnerom projektu *INSCHOOL: Inkluzívne školy pre rómske deti* (2017 do 2027). Do projektu je zapojené Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Rumunsko, Spojené Kráľovstvo a Slovenská republika. Projekt sa zameriava na podporu sociálneho začleňovania Rómov prostredníctvom podpory inkluzívnych vzdelávacích politík a praxe vo vybraných školách na Slovensku. V roku 2023 sa uskutočnili študijné medzinárodné stretnutia expertov inkluzívneho vzdelávania a kurzy odbornej prípravy v oblasti tvorby vzdelávacej politiky a o možnostiach podpory učiacich sa zo znevýhodneného prostredia.

9. MŠVVŠ SR participuje aj na projekte *ROMANI/PLURILINGUAL POLICY EXPERIMENTATION – Inklúzia rómskych detí vo vzdelávaní – plurilingválny prístup* (2022 – 2025). Do projektu je zapojené Slovinsko, Grécko a Slovenská republika. Cieľom pilotného projektu je vytvárať príležitosti na rozvoj povedomia rómskych i nerómskych žiakov o rómskom jazyku, kultúre a histórii a vytvoriť predpoklady na výučbu rómskeho jazyka na základných školách v markantnejšom meradle. Otváracia online konferencia projektu sa uskutočnila v marci 2022. V školskom roku 2022/2023 sa realizovali viaceré pracovné stretnutia riadiacej skupiny v Rade Európy a koordinovala sa spolupráca so zástupcami škôl v SR.

C. PARTICIPÁCIA MIMOVLÁDNYCH ORGANIZÁCIÍ NA IMPLEMENTÁCII RÁMCOVÉHO DOHOVORU A PRIJATÉ OPATRENIA NA ZVÝŠENIE PARTICIPÁCIE

10. VNMES plní funkciu konzultatívneho orgánu vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na riešení vecí, ktoré sa ich týkajú. Členovia VNMES zastupujú národnostné menšiny a etnické skupiny. Významnou činnosťou VNMES je participácia na vypracovaní samostatných hodnotiacich správ v oblasti kultúry, školstva

⁹ <https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/tlacove-spravy/follow-up-seminar-o-mensinovy-ch-pravach/?csrt=14454878882682763796> (v slovenskom jazyku)

¹⁰ Pozn.: V záujme uplatňovania rodovo inkluzívneho jazyka sa všade tam, kde sa v texte tejto správy používa označenie v mužskom rode, má na mysli aj označenie v ženskom rode.

a používania menšinových jazykov, ktoré sa predkladajú na schválenie Rade vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť.

11. VNMES prerokováva informáciu MZVEZ SR o plnení záväzkov vyplývajúcich z rámcového dohovoru. V sledovanom období boli členovia a členky VNMES informovaní o rezolúcii VZM Rady Európy k rámcovému dohovoru v SR a o výsledkoch piateho kola monitorovania (8. decembra 2022; 6. marca 2023 a 20. septembra 2023). Do prípravy šiestej implementačnej správy sú zapojené aj národnostné menšiny, a to prostredníctvom svojich delegovaných zástupcov vo VNMES.

12. Na 50. zasadnutí (20. septembra 2023) VNMES schválil zmenu svojho štatútu, ktorou reagoval najmä na uznanie vietnamskej komunity žijúcej v Slovenskej republike za národnostnú menšinu.¹¹ Zmenu štatútu potvrdila aj RVLP (28. septembra 2023) schválením uznesenia č. 308. Zmenou štatútu vietnamská národnostná menšina získala jeden mandát v menšinovej komore VNMES. V kontexte výsledkov sčítania obyvateľstva v r. 2021 sa zmenil počet zástupcov za rusínsku menšinu z dvoch na troch zástupcov. K zmene došlo aj v periodicite vypracovania hodnotiacej správy VNMES z dvoch rokov na tri roky.

13. Analýzou dopadov transformácie poradenského systému na národnostne zmiešanom území sa zaoberá Výskumný inštitút detskej psychológie a patopsychológie (ďalej len „VÚDPaP“) v spolupráci s odborníkmi v oblasti inklúzie z národnostných menšín.

D. ĎALŠIE OPATRENIA NA ZVÝŠENIE INFORMOVANOSTI O RÁMCOVOM DOHOVORE

14. SVNMM nabáda členov VNMES, aby v rámci svojich možností informovali o výsledkoch monitorovania a dožadovali sa uplatnenia svojich práv vyplývajúcich z rámcového dohovoru. SVNMM pri svojich výjazdoch do regiónov a pri stretnutiach informuje o záväzkoch vyplývajúcich z rámcového dohovoru.

15. Národný inštitút vzdelávania a mládeže (ďalej len „NIVaM“) organizoval v spolupráci s MŠVVŠ SR v dňoch 12. a 13. októbra 2023 konferenciu s názvom *Zmeny vo vyučovaní v národnostných školách – národnostné jazyky vo vzdelávaní*.¹² Cieľom konferencie bolo oboznámiť pedagogickú a odbornú verejnosť s legislatívnymi a systémovými zmenami vo vzdelávaní národnostných menšín a diskutovať o problematike vzdelávacích politík pre národnostné menšiny v prepojení s princípmi inklúzie. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia všetkých národnostných menšín.

II. OPATRENIA PRIJATÉ NA ZLEPŠENIE VYKONÁVANIA RÁMCOVÉHO DOHOVORU A ODPORÚČANÍ PIATEHO KOLA

A. ODPORÚČANIA VÝBORU MINISTROV RADY EURÓPY VYŽADUJÚCE OKAMŽITÉ OPATRENIA

Odporúčanie č. 1 – inštitucionálny rámec boja proti diskriminácii: verejný ochranca práv

Poskytnúť verejnému ochrancovi práv dostatočné ľudské a finančné zdroje umožňujúce tejto inštitúcii efektívne plniť jej funkciu, posilniť nezávislosť verejného ochranu práv v súlade s medzinárodnými štandardmi, venovať zvýšenú pozornosť rozhodnutiam, správam a otázkam verejného ochranu práv týkajúcim sa národnostných menšín a prijať včasné následné opatrenia, a rozšíriť mandát tejto inštitúcie poskytnutím aktívnej legitímácie v súdnom konaní a prístupu k

¹¹ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/28132/1> (v slovenskom jazyku)

¹² <https://nivam.sk/pozvanka-na-konferenciu-zmeny-vo-vyucovaní-v-narodnostnych-skolach-narodnostne-jazyky-vo-vzdelavani/> (v slovenskom jazyku)

utajovaným dokumentom, a poskytnúť prístup verejného ochrancu práv k zrýchlenému konaniu pred ústavným súdom. Malo by sa posilniť oprávnenie verejného ochrancu práv na vyšetrovanie prípadov údajnej policajnej brutality.

16. Postavenie verejného ochrancu práv, vrátane dodatočných finančných a ľudských zdrojov, bolo posilnené novelou zákona č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv z 15. marca 2023.

17. Verejný ochranca práv je na základe novelizácie a následnej ratifikácie Opčného protokolu k Dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu oprávnený uskutočňovať systematické návštevy miest, v ktorých sa nachádzajú alebo môžu nachádzať osoby obmedzené na slobode. Vo vzťahu k ostatným orgánom vykonávajúcim úlohu národného preventívneho mechanizmu (komisár pre deti a komisár pre osoby so zdravotným postihnutím) plní aj koordináciu úlohu. V súvislosti s novelizáciou sa schválilo zvýšenie rozpočtu o približne 240 000 EUR na rok 2023 a zvýšenie o 6 zamestnancov.

18. V legislatívnom procese je verejný ochranca práv oprávnený podať aj podnet na zmenu alebo zrušenie zákona príslušnému orgánu. Vo veci súladu právnych predpisov s Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len Ústava SR“), s ústavnými zákonmi, prípadne zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, ak uplatňovanie daného predpisu môže ohroziť ľudské práva vyplývajúce z medzinárodnej zmluvy, môže verejný ochranca práv podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom. Orgány verejnej moci sú povinné sprístupniť verejnému ochrancovi práv všetky dokumenty a spisy k nahliadnutiu. Ak ide o dokumenty, ktoré sa spravujú osobitným režimom, ako napríklad spravodajské informácie zbierané Slovenskou informačnou službou, prístup k nim je limitovaný a podlieha osobitným pravidlám, napr. potreba bezpečnostnej preverky.

Odporúčanie č. 2 – podpora kultúry národnostných menšín

Zvýšiť efektívnosť mechanizmu na podporu kultúry národnostných menšín, prihliadajúc pritom na potreby početne menších národnostných menšín a rozmanitosť vo vnútri samotných národnostných menšín, zjednodušením postupov podávania žiadostí o grant, zabezpečením včasného pridelovania a vyplácania finančných prostriedkov a zvážením viacročného financovania pravidelných menšinových projektov.

Fond na podporu kultúry národnostných menšín

19. Fond na podporu kultúry národnostných menšín (ďalej aj „fond“) je jedným z najdôležitejších nástrojov na realizáciu podpornej politiky štátu vo vzťahu ku kultúre národnostných menšín v SR, a zároveň aj plnenia medzinárodných záväzkov SR v tejto oblasti.

20. V sledovanom období fond zverejnil harmonogram výziev na predkladanie žiadostí o dotácie, aby sa žiadatelia vedeli včas pripraviť. Začiatkom roka 2022 boli vyhlásené Výzvy na predkladanie žiadostí o dotácie, a to ihneď po schválení Štruktúry podpornej činnosti fondu na rok 2022 (11., 15. a 28. februára 2022). Prvé tri výzvy na rok 2023 fond zverejnil koncom roka 2022 (2., 9. a 15. decembra 2022). Výzvu č. 4 fond vyhlásil (13. júla 2023), a to vzhľadom na neprerozdelenie všetkých finančných prostriedkov v rámci výziev č. 1 – 3.

21. V Štruktúre podpornej činnosti fondu na rok 2023, fond navrhol viacero zmien smerujúcich tak k zvýšeniu kvality projektov, presnejšiemu vymedzeniu podporovaných aktivít, ako aj k bezproblémovému poskytovaniu dotácií. Fond zároveň zohľadnil viacero požiadaviek zo strany národnostných menšín vrátane málopočetných menšín, ktoré smerovali k ústretovejšiemu prístupu k žiadateľom/prijímateľom dotácií. V súlade so *Schérou štátnej*

pomoci poskytovanej v Slovenskej republike prostredníctvom fondu pre tlač zaviedol do oprávnených výdavkov pri periodickej tlači prevádzkové náklady nevyhnutne potrebné na realizáciu projektu.

22. Fondu sa v roku 2022 postupne začalo dariť zvládať situáciu s meškaním plnenia tejto úlohy, ktorej príčinou bola okrem iného aj poddimenzovanosť materiálnych aj personálnych kapacít fondu.

23. Fond v tejto súvislosti aktívne spolupracoval na príprave novely zákona č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín (ďalej len „zákon o fonde“). Novela prijatá v roku 2022 reaguje na akútnu potrebu zabezpečiť dostatočné finančné kapacity na pokrytie personálnych a materiálnych kapacít pre úplné a systematické plnenie všetkých úloh fondu, a tým zefektívnenie jeho fungovania. V rámci novely zákona o fonde sa zmenila výška percentuálneho podielu, ktorý je fond povinný použiť na podpornú činnosť, a to z 95 % na 94 % zo sumy svojich príjmov a výška percentuálneho podielu, ktorý je fond oprávnený použiť na vlastnú prevádzku, a to z 5 % na 6 %. Týmto krokom sa navýšila suma prostriedkov na vlastnú prevádzku fondu o 98 000 EUR, čo umožnilo valorizovať od júla 2022 mzdy zamestnancov o 10 %, zabezpečiť ďalšie priestory a materiálne kapacity fondu. K zákonu o fonde pozri bližšie časť IV. správy – bod 6.

24. V roku 2023 bol fond konfrontovaný s dôsledkami inflácie, ktorá sa premietla aj do oblasti podpory projektov, keďže sa znižuje aj reálny objem resp. rozsah aktivít v rámci podporených projektov za nominálnu cenu oproti predchádzajúcemu obdobiu. Navýšený príspevok z roku 2022, ktorý mal viesť k odstráneniu dlhodobého podfinancovania fondu, tak nepostačuje na rozvoj kapacít fondu. Činnosť fondu bola negatívne ovplyvnená aj s viacerými zmenami súvisiacej legislatívy.

25. Pokiaľ ide o zjednodušenie administratívnych postupov za uplynulé roky, došlo k výraznej redukcii počtu dokladov, ktoré boli podporení žiadatelia povinní doručiť fondu pred podpisom zmluvy (zo 7-8 dokladov na 2-3 doklady v závislosti od právnej formy žiadateľa). Uvedená redukcia administratívnej záťaže bola umožnená vytvorením informačných systémov verejnej správy (portál OverSi). V situácii, kedy príslušná databáza nie je vytvorená, alebo nie je možné z technických príčin doklad z nej získať, je právny stav taký, že fond je oprávnený požiadať o ne priamo žiadateľov.

26. V nadväznosti na uznanie vietnamskej menšiny fond aktuálne spolupracuje pri novele zákona o fonde s cieľom legislatívne upraviť možnosť poskytovať finančné prostriedky na podporu kultúrnych a vedeckých aktivít aj pre vietnamskú národnostnú menšinu.

27. SVNМ vo veci naplnenia odporúčania č. 2 vedie intenzívny dialóg s predstaviteľmi národnostných menšín, s rezortom kultúry, ale aj s vedením fondu. VNМES pravidelne prerokováva aktuálny stav finančnej podpory kultúr národnostných menšín a poukazuje na aktuálne problémy. V roku 2023 bola vytvorená pracovná skupina na analýzu problémov súvisiacich s poskytovaním dotácií na podporu kultúry národnostných menšín a zefektívnenie aplikačnej praxe k zákonu o fonde. SVNМ bude vo veci naďalej viesť aktívny dialóg s gestorom zákona, ktorým je MK SR, ako aj s VNМES.

28. Osobitnú formu dotačnej podpory v oblasti kultúry rómskej komunity poskytuje Úrad vlády Slovenskej republiky (ďalej len „ÚV SR“), ktorý dňa 7. júla 2023 vyhlásil *Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb a riešenia mimoriadne nepriaznivých situácií rómskej komunity na rok 2023*.¹³ Gestorom výzvy

¹³ <https://www.romovia.vlada.gov.sk/dotacna-schema/vyzva-na-predkladanie-ziadosti-na-rok-2023/>
(v slovenskom jazyku)

je SVRK. Disponibilný objem finančných zdrojov je vo výške 650 000 EUR. Prostriedky výzvy je možné použiť aj na podporu umeleckej tvorby, kultúrnych a športových aktivít. Dotáciu môžu získať samosprávy, mimovládne organizácie, registrované sociálne podniky, cirkevné organizácie a ďalší oprávnení žiadatelia.

29. V oblasti národnostného vysielania bol v pôsobnosti Rozhlasu a televízie Slovenska (ďalej len „RTVS“) v sledovanom období rozdelený vysielací čas medzi jednotlivé národnostné menšiny na základe výsledkov Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 (ďalej len „SODB 2021“) a to podľa súčtu počtu príslušníkov národnostných menšín, ktorí uvádzali príslušnosť na prvom a na druhom mieste. Po prepočítaní vysielacieho času RTVS zvýšila na dvojnásobok dotáciu vysielacieho času pre málopočetné národnostné menšiny tak, aby výsledný čas umožnil pripraviť dostatočne spracovaný rozhlasový a televízny program.

Odporúčanie č. 3 – účinný prístup k vzdelávaniu

Podporiť inkluzívne a kvalitné vzdelávanie rómskych detí, dôrazne a bez ďalšieho odkladu odstrániť segregáciu v školách a neúmerne vysokú mieru testovania a diagnostikovania špeciálnych potrieb u rómskych detí, aby sa vyhli ich zaradovaniu do programov nižšieho štandardu a „špeciálnych škôl“.

Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní

30. MŠVVŠ SR vypracovalo *Stratégiu inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní* (ďalej len „Inkluzívna stratégia“). Jej výstupom sú akčné plány v trojročných cykloch. Prvý akčný plán pozostáva zo šiestich oblastí: inkluzívne vzdelávanie a podporné opatrenia; poradenský systém v školstve; desegregácia vo výchove a vzdelávaní; debarierizácia školského prostredia; príprava a vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov; destigmatizácia. Očakávaným výsledkom implementácie opatrení Inkluzívnej stratégie je inkluzívny vzdelávací systém, ktorý poskytuje vzdelávanie všetkým deťom, žiakom a študentom, s rešpektovaním individuálnych osobitostí a rozmanitých výchovno-vzdelávacích potrieb; umožňujúci maximálne naplniť potenciál a zlepšenie aktuálneho stavu v oblasti vzdelávania všetkých detí, žiakov a študentov bez etnických rozdielov.

31. MŠVVŠ SR sa venuje problematike segregácie vo výchove a vzdelávaní a desegregácie škôl aj v rámci *Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky*. Bližšie informácie k plánu sú v bode 52.

Novela školského zákona

32. Dňa 9. mája 2023 boli prijaté dva zákony (zákon č. 181/2023 Z. z.¹⁴ a zákon č. 182/2023 Z. z.¹⁵), ktoré novelizovali zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (ďalej len „školský zákon“).¹⁶

33. Prijatými zmenami sa okrem iného zaviedol právny nárok na miesto v materskej škole pre dieťa, ktoré dovŕšilo tri roky života; vypracoval sa model nárokovateľných podporných opatrení, vrátane ich financovania; prepojilo sa poskytovanie podporných opatrení s diagnostikou v transformovanom systéme poradenstva a prevencie; zaviedla sa definícia segregácie; uzákonila sa činnosť sociálneho pracovníka na školách, ktorý vykonáva sociálnu diagnostiku, poradenstvo, konzultácie a ďalšie odborné činnosti. K novele pozri bližšie časť IV. správy – bod 16.

¹⁴ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/181/20230530.html> (v slovenskom jazyku)

¹⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2023/182/20230530.html> (v slovenskom jazyku)

¹⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20230530.html> (v slovenskom jazyku)

Metodický materiál k desegregácii škôl

34. MŠVVŠ SR zverejnilo (2022) metodický materiál k desegregácii škôl pre zriaďovateľov a riaditeľov s názvom *Spolu v jednej (školskej) lavici*. Materiál predstavuje základný rámec opatrení a odporúčaní, ktoré sa majú realizovať v triedach, školách, mestách či regiónoch. Aktuálne sa na rezorte školstva pripravuje druhá metodika k segregácii. Je vytvorená expertná pracovná skupina pod záštitou ministra školstva k danej problematike. V súčasnosti MŠVVŠ SR pripravuje návrh národného projektu a dopytovo-orientovanej výzvy, ktorej cieľom je vytvoriť podmienky na rozbehnutie desegregačných aktivít na úrovni škôl vo vybraných lokalitách Slovenska. Národný projekt sa bude realizovať v rámci *Programu Slovensko 2021 – 2027*.

Program inovačného vzdelávania

35. Program inovačného vzdelávania *Desegregácia vzdelávacieho systému v podmienkach školy a školského zariadenia* je zameraný na oblasť inkluzívneho vzdelávania smerujúceho k desegregácii v škole a v školskom zariadení. Program bol schválený 30. mája 2022. V súčasnosti je vzdelávanie realizované v dvoch vzdelávacích skupinách. Do vzdelávania je zapojených 48 pedagogických zamestnancov.

Reforma systému poradenstva a prevencie

36. MŠVVŠ SR rieši problematiku vysokého testovania a diagnostiky osobitých potrieb nielen rómskych detí v rámci reformy systému poradenstva a prevencie. Rezort školstva zastáva názor, že je potrebné klásť dôraz aj na včasnú diagnostiku, intervenciu a poradenstvo v rodine a v zariadeniach už počas raného veku dieťaťa, pretože vedie k eliminácii prípadov pokračovania v povinnom predprimárnom vzdelávaní, predchádzaniu neúspechu v školskom vzdelávaní, nútenému vylúčeniu do domáceho vzdelávania, ako aj ďalšiemu sociálnemu vylúčeniu.

Úprava a zmena diagnostických postupov

37. VÚDPaP aktuálne reviduje a dopracováva štandardy k diagnostike kognitívnych schopností *Diferenciálna diagnostika kognitívnych schopností detí zo sociálne znevýhodneného prostredia* a ďalšie odborné a diagnostické postupy, metodické a metodologické manuály orientované na deti a mládež rómskej národnosti. VÚDPaP taktiež realizuje vzdelávacie aktivity v oblasti inovovanej psychodiagnostiky a implementácie systému podporných opatrení.

38. Očakávaným výsledkom uvedených opatrení je objektívnejšia psychodiagnostika; odklon od jednorazovej prísnej kvantifikácie podaného intelektového výkonu u detí zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“) / marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) v zmysle noriem pre majoritnú populáciu; dôraz na kvalitatívnu analýzu podaného intelektového výkonu; sledovanie a kontrola procesúálnej stránky diagnostiky úrovne rozumových schopností a preškolenie a dovzdelávanie odborníkov (psychológov, špeciálnych pedagógov).

Systém právne nárokovateľných podporných opatrení

39. V súvislosti s novelou školského zákona sa bude postupne etablovať systém právne nárokovateľných podporných opatrení (od 1. septembra 2023 do 1. septembra 2026). Nárokovateľnosť týchto opatrení je podmienená postupným finančným a personálnym krytím a presunutím do štátneho rozpočtu.

40. Na predchádzanie segregácie (a aj stigmatizácie) sú určené podporné opatrenia ustanovené v § 145 písm. a) školského zákona. Ide najmä o tieto opatrenia: podpora dosahovania školskej spôsobilosti; zabezpečenie kurzu vyučovacieho jazyka školy alebo

osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy; zabezpečenie doučovania; skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP (vrátane MRK); činnosť na podporu sociálneho zaradenia; činnosť na podporu predchádzania ukončenia školskej dochádzky v základnej alebo strednej škole; zabezpečenie pôsobenia pedagogického asistenta v triede; zabezpečenie sebaobslužných úkonov; zabezpečenie úpravy priestorov školy; odstraňovanie fyzických bariér v priestoroch školy alebo školského zariadenia a organizačných bariér pri výchove a vzdelávaní; poskytovanie výchovy a vzdelávania na základe úpravy jej cieľov, foriem, metód a obsahu a hodnotenia výsledkov.

41. Očakávaným výsledkom implementácie opatrení je najmä zmena postojov majority k MRK/SZP/deťom z generačnej chudoby vrátane pedagogickej a odbornej verejnosti a celého ekosystému školy/školského zariadenia; aktívne zapojenie pedagogických a odborných zamestnancov do procesu tejto zmeny a aktívne zapájanie rovesníkov detí, žiakov z MRK/SZP.

Akčné plány k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022-2024

42. Vláda SR schválila v apríli 2021 *Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030* (ďalej len „Stratégia 2030“).¹⁷ Prioritnými oblasťami stratégie sú vzdelávanie; zamestnanosť; bývanie; zdravie; boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie. K Stratégii 2030 pozri bližšie časť IV. správy – bod 4.

43. *Akčné plány k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024* (ďalej len „akčné plány“) prijala vláda SR v apríli 2022. Akčné plány definujú konkrétne opatrenia a aktivity v prioritných oblastiach Stratégie 2030. V roku 2023 bola publikovaná *Monitorovacia správa plnenia akčných plánov Stratégie 2030 za rok 2022*, ktorá obsahuje aj externé hodnotenie plnenia aktivít.¹⁸ V roku 2022 bol vydaný metodický dokument *Hodnotenie a monitorovanie Stratégie 2030*.¹⁹ Spolu s akčnými plánmi bol schválený aj *Metodický dokument k výpočtu hodnôt indikátorov*,²⁰ ktorý predstavuje manuál výpočtu hodnoty indikátorov jednotlivých cieľov Stratégie 2030. K akčným plánom pozri bližšie časť IV. správy – bod 5.

44. Globálnym cieľom Stratégie 2030 v prioritnej oblasti *Vzdelávanie* je zabezpečiť do roku 2030 rovný prístup Rómov a Rómkov ku kvalitnému vzdelávaniu v hlavnom vzdelávacom prúde od narodenia po uplatnenie na trhu práce, s dôrazom na uplatňovanie desegregačných a inkluzívnych opatrení v edukačnom procese vo všetkých stupňoch vzdelávania. Aktivity majú stanovené merateľné ukazovatele, ciele, zodpovedné a spolupracujúce subjekty a zdroje financovania.

45. Akčný plán v prioritnej oblasti *Vzdelávanie* nadväzuje na globálny cieľ šiestimi čiastkovými cieľmi, menovite:

- zlepšiť školské výsledky detí a žiakov z MRK od obdobia ranej starostlivosti až po uplatnenie na trhu práce;

¹⁷ [Strategy of equality, inclusion and participation of Roma until 2030 | Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity \(gov.sk\)](https://romovia.vlada.gov.sk/strategy-of-equality-inclusion-and-participation-of-roma-until-2030)

¹⁸ <https://romovia.vlada.gov.sk/narodne-projekty/narodny-projekt-monitorovanie-a-hodnotenie-inkluzivnych-politik-a-ich-dopad-na-marginalizovane-romske-komunity-2016-2022/monitorovanie-a-hodnotenie/?csrt=9913070590678906042> (v slovenskom jazyku)

¹⁹ [Strategy of equality, inclusion and participation of Roma until 2030 | Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity \(gov.sk\)](https://romovia.vlada.gov.sk/strategy-of-equality-inclusion-and-participation-of-roma-until-2030)

²⁰ <https://romovia.vlada.gov.sk/strategie/strategia-pre-rovnost-inkluziu-a-participaciju-romov-do-roku-2030/?csrt=16788443962639690320> (v slovenskom jazyku)

- zvýšiť počty a kvalitu pedagogických, odborných a pomocných zamestnancov pri edukácii detí a žiakov z MRK;
- zabezpečiť dostatok kapacít materských a základných škôl s prítomnosťou detí a žiakov z MRK;
- systematicky predchádzať, zmierňovať a eliminovať prejavy segregácie v edukačnom procese na všetkých stupňoch vzdelávacieho systému;
- zvýšiť inkluzívnosť škôl prostredníctvom systémovej a metodologickej podpory individualizácie edukačného procesu;
- rozvíjať rómsku národnostnú identitu a podporovať realizáciu práv Rómok a Rómov ako národnostnej menšiny, s osobitým zreteľom na jazykové práva.

Technická asistencia Plánu obnovy a odolnosti

46. Slovensko sa v rámci *Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky (komponent 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania: Reforma 1)* zaviazalo sprístupniť predprimárne vzdelávanie všetkým deťom na Slovensku, ktorých rodičia o to požiadajú. Na daný záväzok je napojená novela školského zákona, v ktorej sa zaviedlo povinné predprimárne vzdelávanie pre deti vo veku od 5 rokov. Od roku 2025 bude účinné právo na prijatie na predprimárne vzdelávanie v materskej škole postupne pre deti od 3 rokov veku. Cieľom *komponentu 7: Vzdelávanie pre 21. storočie: Investície 2* je rozšíriť kapacity základných škôl v okresoch, ktoré nemajú zabezpečený optimálny prístup ku vzdelaniu (dvojzmenne prevádzky škôl).

47. Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity (ďalej len „ÚSVRK“) od 24. februára 2023 spolupracuje s MŠVVŠ SR v rámci vyššie uvedených komponentov *Plánu obnovy a odolnosti SR* ako sprostredkovateľ / poskytovateľ technickej asistencie. ÚSVRK poskytuje najmä konzultácie a technickú pomoc žiadateľom v rámci zapojenia sa do výziev; zodpovedá za metodiku a za posudzovanie dodržania podmienky *Princípy 3D*²¹ (princípy desegregácie, destigmatizácie a degetoizácie); podieľania sa na implementácii projektov a v rámci nej na zabezpečení koordinácie a spolupráce v regiónoch v rozsahu svojej územnej pôsobnosti a iné.

Analytické dokumenty a štúdie ÚSVRK

48. V júli 2022 ÚSVRK publikoval *Analýzu existencie a fungovania dvojzmenných prevádzok a kapacít ZŠ v školskom roku 2021*.²² Dvojzmenne prevádzky sú dlhodobým fenoménom v slovenskom školstve – v tomto systéme sa v triede striedajú dve zmeny, pričom jedna má výchovno-vzdelávací proces v dopoludňajších a druhá v popoludňajších hodinách. V analýze boli identifikované viaceré problémy s týmto spôsobom vyučovania a ich dopady. Analýza bola zdieľaná na viacerých odborných konferenciách²³ aj s MŠVVŠ SR.

49. V druhej polovici roka 2022 ÚSVRK publikoval *Analýzu absencií a opatrení na znižovanie absencií z povinnej školskej dochádzky*.²⁴ Analýza sa zaoberala vplyvom častých absencií žiakov

²¹https://romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1757/metodicky_vyklad_pre_efektivne_uplatnovanie_principov_v_desegregacie-degetoizacie_a_destigmatizacie_vo_vyzvach_progr.pdf?csrt=4024249506122242269

(v slovenskom jazyku)

²²https://romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1135/analiza_existencie_a_fungovania_dvojzmennych_prevadzok_a_kapacit_zs_v_sk.pdf?csrt=4024249506122242269

(v slovenskom jazyku)

²³ <https://romovia.vlada.gov.sk/konferencia-2023-na-ludoch-zalezi/?csrt=16788443962639690320>

(v slovenskom jazyku)

²⁴ <https://romovia.vlada.gov.sk/dokumenty/?csrt=16788443962639690320>

(v slovenskom jazyku)

na ich akademické výsledky a ďalšie profesionálne uplatnenie na trhu práce. Jej závery spolu s návrhom legislatívnej úpravy boli zdieľané s MŠVVŠ SR na odbornej konferencii.

50. Začiatkom roka 2022 zverejnil ÚSVRK štúdiu realizovanú externým subjektom - *Tematické zisťovanie zamerané na identifikovanie úspešných nástrojov inkluzívneho vzdelávania na rôznych stupňoch vzdelávania*.²⁵ Štúdia prezentovala výstupy kvalitatívneho výskumu, ktorého cieľom bola identifikácia úspešných nástrojov inkluzívneho vzdelávania implementovaných v materských, základných a stredných školách v SR.

51. ÚSVRK úzko spolupracuje s Európskou komisiou na tvorbe *Analýzy možností transportovania žiakov autobusmi v slovenskom prostredí so zameraním na lokality s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít*. Výstupom z tejto iniciatívy bude podklad využiteľný pri tvorbe politík, stratégií a plánov odstraňovania segregovaného vzdelávania v SR s konkrétnymi dátami zo slovenského prostredia.

Pracovná skupina k desegregácii

52. ÚSVRK aktívne participuje v rámci *expertnej pracovnej skupiny k desegregácii* v gescii MŠVVŠ SR, za účasti zástupcov ministerstva a jeho organizácií a zástupcov akademického a mimovládneho sektora. Cieľom je koordinácia pri tvorbe politík, stratégií a plánov smerujúcich k zamedzeniu segregácie škôl a aktívnej desegregácii škôl.

Nadrezortná platforma k ranej starostlivosti

53. ÚSVRK má ako jednu zo svojich hlavných aktivít *podporu kvalitnej ranej starostlivosti*, dostupnej pre deti na Slovensku. V novembri 2022 zorganizoval medzinárodnú odbornú konferenciu²⁶, ktorej výstupmi bola výmena dobrej praxe a vytvorenia základu platformy na koordináciu spolupráce v tejto oblasti. V tejto aktivite ÚSVRK pokračoval aj v roku 2023. Z Programového vyhlásenia vlády SR 2023 pripadla ÚSVRK gestorská rola na vytvorení *nadrezortnej platformy zaoberajúcej sa ranou starostlivosťou* so špeciálnym zameraním na marginalizované komunity. Cieľom aktivity je pripraviť platformu pre jednotlivých poskytovateľov ranej starostlivosti a vzájomné zosúladenie aktivít.

Grantová schéma na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie

54. MŠVVŠ SR vyhlásilo 17. júla 2023 *Grantovú schému na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0 – 6 rokov, najmä z prostredia marginalizovaných rómskych komunít a z prostredia generačnej chudoby*²⁷ (ďalej len „grantová schéma“) na základe plnenia *Plánu obnovy a odolnosti SR*.

55. Hlavným cieľom grantovej schémy je podpora služieb a aktivít ranej starostlivosti v MRK a v prostredí viacgeneračnej chudoby zapojením asistentov ranej starostlivosti pracovať s rodinami, pomáhať rozvíjať kognitívne a motorické zručnosti detí a pripraviť ich na vstup do formálneho predprimárneho vzdelávania. Dôraz výzvy je na zapojenie osôb priamo z komunít, ovládajúcich jazyk a miestne podmienky. Na grantovú schému je určených 6 263 520 EUR na roky 2023 – 2026. V rámci grantovej schémy je vyhlásená aj výzva pre mimovládne organizácie

²⁵<https://romovia.vlada.gov.sk/narodne-projekty/narodny-projekt-monitorovanie-a-hodnotenie-inkluzivnych-politik-a-ich-dopad-na-marginalizovane-romske-komunity-2016-2022/zber-a-analyza-dat/?csrt=16788443962639690320>

(v slovenskom jazyku)

²⁶ <https://romovia.vlada.gov.sk/archiv-tlacovych-sprav/usvrk-organizoval-konferenciu-o-systematickom-pristupe-k-ranej-starostlivosti-pre-deti-na-slovensku/?csrt=2427392914380078556> (v slovenskom jazyku)

²⁷ <https://www.minedu.sk/grantova-schema-na-podporu-ranej-starostlivosti-a-intervencie/>

(v slovenskom jazyku)

s názvom *Podpora poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0 až 6 rokov z prostredia MRK a z prostredia generlačnej chudoby*.

INSCHOOL iniciatíva

56. K iniciatíve pozri bližšie bod 8.

Cyklus televíznych programov pre rómske deti

57. Koncom roka 2022 dobiehal v RTVS cyklus televíznych programov pre rómske deti, ktoré mali sťažený prístup k vyučovaniu počas karantény z dôvodu nedostatku informačno-technologických zariadení. Programy boli vysielané do konca júna 2022.

Dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania

58. Slovenské národné stredisko pre ľudské práva (ďalej len „Stredisko“) vo svojej *Správe o dodržiavaní ľudských práv vrátane zásady rovnakého zaobchádzania v Slovenskej republike za rok 2022*²⁸ vyhodnotilo niekoľko konkrétnych porušení ľudských práv v SR v kontexte práva na vzdelanie rómskych detí. Stredisko venovalo pozornosť problematike vzdelávania rómskych detí v systéme špeciálneho vzdelávania, snahám pripraviť a uzákoníť právnu definíciu segregácie, prístupu k inkluzívnemu vzdelávaniu, implementácii odporúčaní Výboru OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie (ďalej len „CERD“) a konkrétnym prípadom segregáčnych praktík na školách.

59. V roku 2022 Stredisko na základe upozornení Štátnej školskej inšpekcie ohľadom segregáčnych praktík voči rómskych deťom vykonalo viacero nezávislých zisťovaní a monitorovaní situácie na vybraných základných školách.²⁹ Stredisko súčasne aktívne prispieva k odstraňovaniu segregáčnych praktík, a to prostredníctvom vydávania odporúčaní a konzultácii s dotknutými školami. Vo vzťahu k inkluzívnemu vzdelávaniu rómskych detí Stredisko odporúča vláde, okrem iného: a) prijať právnu definíciu segregácie ako formy diskriminácie prostredníctvom novely zákona č. 365/2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou (ďalej len „antidiskriminačný zákon“); b) plniť desegregačné ciele reformy komponentu 6 *Plánu obnovy a odolnosti SR*; c) zaviesť povinnosť obciam zohľadniť etnické zloženie obyvateľov územia obce alebo jej časti pri určovaní školského obvodu a d) zaviesť povinnosť zabezpečiť integrované vzdelávanie žiakov a žiačok so zdravotným znevýhodnením.³⁰

60. V rámci advokačných aktivít voči medzinárodným ľudskoprávnym orgánom Stredisko v júli 2022 reportovalo o práve na vzdelanie rómskych žiakov a žiačok a študentov a študentiek vo svojom podaní v reakcii na *13. periodickú správu Slovenskej republiky predloženú CERD*.³¹ Vo svojej správe podalo informácie o problematike segregácie rómskych detí vo vzdelávaní, vrátane v školách výlučne navštevovaných rómskymi deťmi, v špeciálnych školách alebo v oddelených triedach.

61. Stredisko sa venovalo aj právu rómskych detí so zdravotným znevýhodnením na inkluzívne vzdelávanie. Ako hlavnú prekážku v tejto oblasti identifikovalo, že zachovávanie paralelného vzdelávacieho systému v špeciálnych školách pre deti so zdravotným znevýhodnením (rómskych aj nerómskych) sa často odôvodňuje v prospech detí so zdravotným znevýhodnením a nepovažuje sa za ich segregáciu. Vo svojej správe sa Stredisko

²⁸ <https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/HR-Report-2022.pdf>

²⁹ Tamtiež

³⁰ Tamtiež

³¹ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/CERD_submission_SNCHR_final.pdf

venovalo aj dopadom pandémie COVID-19 a dištančného vzdelávania na vzdelávanie rómskych žiakov a žiačok.³²

62. V júni 2023 Stredisko predložilo *Alternatívnu správu o implementácii Európskej sociálnej charty*. V kontexte práva rómskych detí a žiakov na vzdelanie reportovalo o pretrvávajúcej segregácii rómskych detí a mládeže vo vzdelávaní, segregácii detí so zdravotným znevýhodnením, nedostatku výučbových materiálov v jazyku národnostných menšín, dopadoch pandémie COVID-19 a dištančného vzdelávania na rómske deti a o šikane detí a mladých ľudí na školách.³³

Odporúčanie č. 4 – účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k zdravotnej starostlivosti

Vyšetriť prípady nútenej sterilizácie rómskych žien a bezodkladne odškodniť ženy, ktoré podstúpili nútenú sterilizáciu.

Ospravedlnenie vlády Slovenskej republiky za sterilizáciu žien v rozpore s právom

63. Vláda SR sa 24. novembra 2021 oficiálne ospravedlnila obetiam sterilizácií schválením vládneho materiálu s názvom: *Ospravedlnenie vlády Slovenskej republiky za sterilizáciu žien v rozpore s právom*. Vláda SR sa ospravedlnila za prípady sterilizácií a porušovania ľudských práv (najmä) rómskych žien v rokoch 1966 – 1989 a 1990 – 2004, kde vtedajšie praktiky vláda označila za neprípustné a za porušenie ľudských práv.

64. V materiáli vláda SR: „vyjadruje ľútosť nad situáciou, v ktorej sa ocitli ženy v súvislosti so sterilizáciami v rozpore s právom. Praktiky predchádzajúceho režimu v rokoch 1966-1989 súvisiace s reprodukčným správaním žien zo sociálne znevýhodneného prostredia hodnotí vláda ako neprípustné. Vláda odsudzuje vykonávanie sterilizácií ako prostriedku na reguláciu pôrodnosti sociálne slabších vrstiev, ktoré sa uskutočňovalo najmä u rómskych žien. Regulovanie počtu detí pokladáme za zásah do osobnej integrity a vnímame ho ako zásah do ľudských práv. ... „Podobné manipulatívne postupy sú neprípustné a porušujú ľudské práva a slobody a demokratické princípy, k dodržiavaniu ktorých, sa Slovenská republika zaviazala. Je poľutovaniahodné, že k praktikám sterilizácií v rozpore s právom dochádzalo aj v rokoch 1990-2004, kedy opäť, predovšetkým vo vzťahu k rómskym ženám, často dochádzalo k protiprávnym zákrokom. ... „Vláda odsudzuje porušovanie ľudských práv dotknutých žien a ospravedlňuje sa za sterilizácie v rozpore s právom“.³⁴

Pracovná skupina Ministerstva spravodlivosti SR

65. Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „MS SR“) spoločne s Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len „MZ SR“) zriadilo nad rámec individuálnych odškodnení v zmysle rozsudkov ESĽP pracovnú skupinu, ktorej cieľom bolo preskúmať okolnosti, za ktorých sa mohli sterilizácie v dotknutých obdobiach diať, ako aj možnosť finančného odškodnenia poškodených. Na činnosti pracovnej skupiny participoval aj ÚSVRK. V apríli 2022 bola pracovná skupina rozšírená o zástupcov ďalších rezortov, ako aj poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“). Pracovná skupina predstavila legislatívny zámer, ktorý by umožňoval určiť okruh obetí, preukazovanie nároku a výšku odškodnenia.

³² <https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/HR-Report-2022.pdf>

³³ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/European-Social-Charter-Submission_SNCHR-1.pdf

³⁴ <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/26642/1> (v slovenskom jazyku)

Legislatívny zámer o jednorazovom finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore s právom

66. MS SR v marci 2023 predložilo do medzirezortného pripomienkového konania „Legislatívny zámer o jednorazovom finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore s právom“. Legislatívny zámer navrhoval jednorazové odškodnenie vo výške 5 000 EUR „fyzickej osobe, ktorá sa podrobila v období od 01.07.1966 do 31.12.2004 v zdravotníckom zariadení na území Slovenskej republiky sterilizácii v rozpore s právom.“

Návrh zákona o finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore s právom

67. Poslanec NR SR (Peter Pollák) predložil v apríli 2023 na rokovanie NR SR návrh zákona o finančnom odškodnení žien sterilizovaných v rozpore s právom. Návrh obsahoval úpravu výšky jednorazového odškodnenia (5 000 EUR); okruh oprávnených osôb; definíciu sterilizácie v rozpore s právom; dôkazné bremeno; zodpovedný rezort za rozhodovanie o priznaní odškodnenia (MZ SR); lehoty pre podanie žiadosti o odškodnenie a inštitúcie zodpovedné za poskytnutie pomoci osobám pri podávaní žiadostí o jednorazové finančné odškodnenie (MZ SR, SVRK, Centrum právnej pomoci a úrady práce). V dôsledku ukončenia schôdze NR SR bol však návrh zákona prerokovaný len v 1. čítaní.

68. MS SR predložilo Legislatívnej rade vlády Slovenskej republiky nový materiál s názvom „Návrh legislatívneho zámeru zákona o zmiernení následkov spôsobených obetiam sterilizácií v rokoch 1966 až 2004“, ktorý sa však nedostal v legislatívnom procese ďalej.³⁵

Monitorovacie, reportovacie a advokačné aktivity Strediska

69. V rokoch 2022 a 2023 Stredisko venovalo výrazné úsilie monitorovacím, reportovacím a advokačným aktivitám s cieľom posilniť prístup k spravodlivosti a prostriedkom nápravy pre rómske ženy, ktoré sa stali obeťami nútenej a násilnej sterilizácie. Stredisko reportovalo o problematike nútených sterilizácií rómskych žien v rámci svojich alternatívnych správ o Slovensku adresovaných výborom OSN – Výboru CERD v júli 2022,³⁶ Výboru OSN proti mučeniu v marci 2023,³⁷ Výboru OSN pre odstránenie diskriminácie žien v apríli 2023³⁸ a Výboru OSN pre ľudské práva v auguste 2023.³⁹ Stredisko sa tiež zúčastnilo online rokovaní s príslušnými výbormi OSN pri preskúmvaní správ Slovenskej republiky a poskytlo im dodatočne informácie.

70. Stredisko poskytlo odporúčania k návrhom zákonov o jednorazovom finančnom odškodnení obetí. Víťajúc predmetné legislatívne iniciatívy, Stredisko adresovalo viacero dôležitých pripomienok a odporúčaní vo vzťahu k navrhovanému mechanizmu odškodnenia.⁴⁰ Stredisko tiež zaslalo list⁴¹ poslancom a poslankyniam NR SR pred druhým čítaním návrhu zákona.⁴²

³⁵ <https://hsr.rokovania.sk/365922023-/?csrt=14288586132782201838> (v slovenskom jazyku)

³⁶ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/CERD_submission_SNCHR_final.pdf

³⁷ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/CAT_submission_SNCHR.pdf

³⁸ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/CEDAW_submission_SNCHR.pdf

³⁹ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/CCPR_submission_SNCHR.pdf

⁴⁰ <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LP/2023/64/pripomienky/zobraz> (v slovenskom jazyku)

⁴¹ https://www.snsip.sk/wp-content/uploads/list_poslancom.pdf (v slovenskom jazyku)

⁴² <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&ZakZborID=13&CisObdobia=8&CPT=1593> (v slovenskom jazyku)

Odporúčanie č. 5 – účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k bývaniu

Implementovať dôsledné a udržateľné opatrenia bytovej politiky pre osoby patriace k rómskej národnostnej menšine v súlade s cieľmi štátnej bytovej politiky a príslušnými vládnyimi stratégiami zameranými okrem iného na odstránenie priestorovej segregácie rómskych komunít. Orgány by mali vykonávať hodnotenie týchto politik a stratégií z hľadiska ich vplyvu na podmienky bývania Rómov po porade s tými, ktorých sa týkajú.

71. Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky (ďalej len „MD SR“) je síce z hľadiska kompetenčného zákona ústredným orgánom zodpovedným za tvorbu a uskutočňovanie bytovej politiky, avšak pre zlepšenie situácie bývania Rómov je zásadným dokumentom Stratégia 2030, ktorá nadrezortne stanovuje úlohy v oblasti bývania. *Akčný plán pre oblasť bývania* prijatý k Stratégii 2030, obsahuje viac ako 50 opatrení a z nich len 3 spadajú pod gesciu MD SR.

72. MD SR do odporúčania č. 5 vstupuje najmä prostredníctvom opatrení bytovej politiky. V Slovenskej republike primárnu zodpovednosť za obstaranie vlastného bývania nesie občan. Ciele a priority štátnej bytovej politiky sú definované v rámcovom dokumente *Bytová politika Slovenskej republiky do roku 2030*.

73. V súlade so zámermi štátnej bytovej politiky je na Slovensku vytvorený systém podporných ekonomických nástrojov rozvoja bývania, ktoré sú diferencované podľa sociálnej situácie záujemcov o bývanie. Podporný systém tvorí kombinácia dotácií podľa zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní a zvýhodneného úveru zo Štátneho fondu rozvoja bývania. V roku 2022 MD SR poskytlo dotácie na obstaranie nájomných bytov určených na sociálne bývanie v 37 obciach v celkovej výške 15 365 720 EUR, čím bolo podporené obstaranie 673 bytov. Zároveň MD SR poskytlo dotácie na obstaranie technickej vybavenosti v 35 obciach v celkovej výške 1 309 540 EUR k 649 bytom. V roku 2023 MD SR evidovalo požiadavku 38 obcí na podporu k 716 bytom v celkovej výške 18 868 030 EUR. V súčasnosti prebieha proces vyhodnocovania žiadostí.

Akčný plán v prioritnej oblasti Bývanie

74. Globálnym cieľom Stratégie 2030 v prioritnej oblasti *Bývanie* je Odstránenie nerovností medzi príslušníkmi MRK a väčšinovým obyvateľstvom Slovenska v bývaní a boj proti diskriminácii Rómov v prístupe k bývaniu, vrátane odstraňovania rezidenčnej segregácie.

75. Akčný plán v prioritnej oblasti *Bývanie* nadväzuje na globálny cieľ Stratégie 2030, a to šiestimi čiastkovými cieľmi: znížiť počet nelegálnych obydľí v MRK; zlepšiť prístup a využívanie základnej technickej infraštruktúry a občianskej vybavenosti v MRK; zvýšiť kvalitu bývania v MRK; zvýšiť istotu bývania Rómov; znížovanie rezidenčnej segregácie Rómov; znížiť diskrimináciu Rómov v bývaní. K akčným plánom pozri bližšie bod 43 a časť IV. správy – bod 5.

Novela zákona o pozemkových úpravách

76. ÚSVRK participoval v roku 2022 na príprave zákonov, ktoré novelizovali zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách.⁴³ Novelý boli prijaté s cieľom zvýšiť hospodárnosť a efektívnosť konaní o jednoduchých pozemkových úpravách; zrovnoprávniť obce, ktoré nie sú povinné mať územný plán/ktoré ho nemajú aktualizovaný

⁴³ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/330/20230201> (v slovenskom jazyku)

s obcami, ktoré sú povinné mať územný plán a zjednodušiť administratívny aparát pre obce s cieľom vysporiadania pozemkov a priebeh jednoduchých pozemkových úprav.

Národný projekt Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít

77. V sledovanom období pokračovala realizácia *Národného projektu Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít*⁴⁴ (ďalej len „NP PVP“) (október 2016 – august 2023). Projekt bol realizovaný ÚV SR – ÚSVRK v rámci Operačného programu Ľudské zdroje.⁴⁵ Primárnym cieľom projektu bolo vysporiadať pozemky v osídleniach a dosiahnuť tak zlepšenie životných podmienok pre obyvateľov MRK. Ďalším cieľom bolo, aby obyvatelia MRK získali právny titul k pozemku pod obydľím, alebo aby obec mohla realizovať v osídlení opatrenia, ktoré by prispeli k zlepšeniu štandardov hygieny bývania obyvateľov MRK.

78. NP PVP pôsobil pilotne v 148 obciach vybraných na základe odsúhlasenej metodológie⁴⁶ z obcí uvedených v *Atlase rómskych komunít 2013*.⁴⁷ K júlu 2023 došlo k čiastočnému vysporiadaniu / prevedeniu pozemkov v 20 obciach. Zároveň bolo evidovaných až 801 obydľí v procese vysporiadania pozemkov a ďalších 87 s ukončeným procesom vysporiadania pozemkov, t. j. u ktorých došlo k uzatvoreniu kúpnej alebo nájomnej zmluvy. Ďalšie procesy vysporiadania pozemkov pokračujú, keďže ide o dlhodobý a náročný proces.

Národný projekt Asistencia obciam s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít pri usporiadaní právnych vzťahov k pozemkom pod osídleniami

79. ÚSVRK v rámci *Programu Slovensko 2021 – 2027* pokračuje v nastavených aktivitách súvisiacich s usporiadaním právnych vzťahov k pozemkom prostredníctvom Národného projektu *Asistencia obciam s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít pri usporiadaní právnych vzťahov k pozemkom pod osídleniami* (ďalej len „NP A-PVP“).⁴⁸ Národný projekt je plánovaný na obdobie od septembra 2023 do augusta 2026. Oproti predchádzajúcemu projektu sa NP A-PVP⁴⁹ zameriava na posilnenie interných personálnych kapacít projektu a kapacít okresných úradov s cieľom zrýchliť a zefektívniť proces jednoduchých pozemkových úprav.

Program Slovensko 2021 – 2027

80. V rámci *Programu Slovensko 2021 – 2027* je v rámci cieľa politiky 4 – *Sociálnejšia Európa* stanovený špecifický cieľ: *Podpora sociálno-ekonomického začlenenia marginalizovaných komunít, domácností s nízkym príjmom a znevýhodnených skupín vrátane osôb s osobitnými potrebami prostredníctvom integrovaných akcií vrátane bývania a sociálnych služieb*. V ňom sú definované kľúčové aktivity súvisiace s bytovou politikou – svojpomocná výstavba obydľí a iné zlepšené formy bývania, občianska a technická infraštruktúra v obciach s prítomnosťou MRK, prístup k pitnej vode a podpora výstavby stokovej siete, a pod. K programu pozri bližšie body 87 až 89.

⁴⁴ <https://romovia.vlada.gov.sk/narodne-projekty/?csrt=16788443962639690320>

(v slovenskom jazyku)

⁴⁵ <https://www.crp.gov.sk/podpora-vysporiadania-pravnych-vztahov-k-pozemkom-v-obciach-s-pritomnostou-marginalizovanych-romskych-komunit/> (v slovenskom jazyku)

⁴⁶ <https://www.minv.sk/?programove-dokumenty-1> (v slovenskom jazyku)

⁴⁷ https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/atlas_rom-kom.pdf (v slovenskom jazyku)

⁴⁸ <https://www.romovia.vlada.gov.sk/narodne-projekty/narodny-projekt-asistencia-obciam-s-pritomnostou-marginalizovanych-romskych-komunit-pri-usporiadaní-pravnych-vztahov-k-pozemkom/> (v slovenskom jazyku)

⁴⁹ Tamtiež (v slovenskom jazyku)

81. Cieľom komplexnej externej evaluácie programov podpory bývania v prostredí MRK vrátane evaluácie podpory zo štrukturálnych fondov je zhromaždiť dostupné kvantitatívne ukazovatele podporených projektov za obdobie 2007 – 2021 a následne pripraviť kvalitatívnu analýzu projektov realizovaných za programové obdobie 2014 – 2020 (s presahom do roku 2021). Zisťovanie bude slúžiť na nastavenie štátnych politík v oblasti bývania a jeho závery sa by sa mali publikovať na jeseň 2023.

Príručka pre samosprávy

82. MD SR v spolupráci s ÚSVRK a ďalšími partnermi, vypracovalo príručku pre samosprávy *Odporúčania pre samosprávu pri výbere nájomcov a prideľovaní nájomných bytov určených na sociálne bývanie*.⁵⁰ Cieľom publikácie je ponúknuť samosprávam návod, ako pristupovať k tvorbe miestnej bytovej politiky a akým spôsobom je vhodné pristupovať k nastavovaniu kritérií a postupov pri prideľovaní nájomných bytov určených na sociálne bývanie.

III. ĎALŠIE OPATRENIA PRIJATÉ NA ZLEPŠENIE IMPLEMENTÁCIE RÁMCOVÉHO DOHOVORU

B. IMPLEMENTÁCIA RÁMCOVÉHO DOHOVORU PODĽA JEDNOTLIVÝCH ČLÁNKOV

ČLÁNOK 3

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021

83. V rámci SODB 2021 bola prvý krát zavedená možnosť prihlásiť sa aj k ďalšej národnosti. Po vyhlásení výsledkov SODB 2021 SVNМ konštatoval pozitívny dopad tejto možnosti pre všetky národnostné menšiny na Slovensku. Na základe návrhu SVNМ vláda v júni 2022 schválila *Návrh na interpretáciu výsledkov zo Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 týkajúcich sa národnosti a ďalšej národnosti obyvateľov*. Vláda schválila interpretáciu výsledkov SODB 2021 týkajúcu sa národnosti a ďalšej národnosti ako súčet oboch národnostných kategórií, ktoré sú rovnocenné.

84. V súlade s uznesením k materiálu ÚSVNM vypracoval a vedúci Úradu vlády SR predložil vláde SR nový vykonávací predpis k zákonu č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej len „zákon o menšinových jazykoch“). Vláda SR v januári 2023 prijala nové nariadenie vlády SR č. 35/2023 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva (ďalej len „nariadenie č. 35/2023 Z. z.“). Nariadenie č. 35/2023 Z. z. reflektuje na výsledky SODB 2021, interpretáciu dvoch otázok na národnosť a na ostatnú novelu zákona o menšinových jazykoch, podľa ktorého sa dopravnou značkou povinne označujú aj časti obcí v jazykoch národnostných menšín. Výsledkom je navýšenie počtu menšinových obcí celkovo o 125 nových obcí (z nich v 4 obciach dosiahli najmenej 15 % obyvateľstva dve národnostné menšiny). V 28 obciach, ktoré už sú v zozname obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva pribudla ešte 1 národnostná menšina.

⁵⁰ <https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/bytova-politika/aktuality/vzory-ziadosti-1512>

(v slovenskom jazyku)

<https://www.mindop.sk/ministerstvo-1/vystavba-5/bytova-politika/legislativa/metodicke-usmernenia/prirucka-pre-samospravy-odporucania-pre-samospravu-pri-vybere-najomcov-a-pridelovani-najomnych-bytov-urceny-na-socialne-byvanie> (v slovenskom jazyku)

Výsledky Sčítania obyvateľov, domov a bytov 2021 z pohľadu obcí, kde občania patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 %

Tabuľka č. 1: Prehľad priradených obcí podľa SODB 2021, kde občania patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 %

KRAJ	OBCE podľa národnostnej menšiny			
	maďarské	rómske	rusínske	nemecké
Trnavský	2	1	0	0
Nitriansky	2	0	0	0
Banskobystrický	1	16	0	0
Košický	0	15	0	0
Prešovský	0	31	87	1
Žilinský	0	1	0	0

Zdroj: ÚSVNM

Tabuľka č. 2: Celkový počet obcí, kde občania patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 %

KRAJ	OBCE podľa národnostnej menšiny				
	maďarské	rómske	rusínske	ukrajinské	nemecké
Bratislavský	15	0	0	0	0
Trnavský	89	1	0	0	0
Nitriansky	154	0	0	0	0
Banskobystrický	148	21	0	0	1
Košický	111	37	3	0	0
Prešovský	0	61	152	18	1
Žilinský	0	1	0	0	0

Zdroj: ÚSVNM

EU SILC MRK 2020

85. Výberové zisťovanie EU SILC_MRK sa realizuje v spolupráci medzi ÚSVRK a Štatistickým úradom Slovenskej republiky (ďalej len „ŠÚ SR“). Zisťovanie EU_SILC_MRK_2020 sa realizovalo koncom roka 2020. Analytická správa zo zisťovania bola publikovaná v roku 2022.⁵¹ Do základnej reprezentatívnej vzorky bolo zaradených viac ako 1 000 domácností v 70 obciach. V spolupráci s Agentúrou EÚ pre základné práva bola táto vzorka navýšená o ďalších 250 domácností Rómov, žijúcich integrovane, čím sa zabezpečila reprezentatívnosť zisťovania aj všeobecne pre rómsku populáciu na Slovensku.

Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky – „Len spoločne môžeme čeliť výzvam 21. storočia“

86. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky – „Len spoločne môžeme čeliť výzvam 21. storočia“⁵² obsahuje viacero častí týkajúcich sa pomoci MRK. Pozri bližšie časť IV. správy – bod 15.

Program Slovensko 2021 – 2027

87. V júli 2022 bola schválená *Partnerská dohoda SR na roky 2021 – 2027*⁵³, ktorá určuje zásady čerpania fondov EÚ v nasledujúcom programovom období. V nadväznosti na

⁵¹ https://romovia.vlada.gov.sk/eu-silc_mrk/?csrt=16788443962639690320 (v slovenskom jazyku)

⁵² https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/vlada/pvvsr_odpocet.pdf?csrt=2958044886289861047

(v slovenskom jazyku)

⁵³ <https://eurofondy.gov.sk/fondy-eu/partnerska-dohoda-sr-na-roky-2021-2027/> (v slovenskom jazyku)

Partnerskú dohodu bol dňa 22. novembra 2022 schválený *Program Slovensko 2021 – 2027*⁵⁴, obsahujúci špecifické opatrenia a aktivity zamerané priamo na podporu inklúzie MRK.

88. V rámci *Programu Slovensko 2021 – 2027* bolo z celkovej alokácie pre SR (takmer 13 miliárd EUR) na adresovanie najvážnejších výziev MRK vyčlenených 907 miliónov EUR naprieč viacerými oblasťami:

- 75 mil. EUR najmä na výstavbu infraštruktúry zásobovania pitnou vodou, odvádzania odpadových vôd a odstraňovanie skládok odpadu;
- 30,5 mil. EUR na výstavbu a modernizáciu ciest a chodníkov v osídleniach MRK;
- 801,5 mil. EUR najmä na aktivity zlepšujúce kvalitu a dostupnosť vzdelávania, zamestnanosť a zamestnateľnosť zraniteľných skupín, sociálnu infraštruktúru, štandardy bývania, zdravotnú starostlivosť či posilňujúce rómsku a pro-rómsku občiansku spoločnosť a participáciu na verejných politikách na miestnej, ale aj národnej úrovni.

89. Od novembra 2022 je ÚV SR ústredným orgánom štátnej správy pre koordináciu implementácie začleňovania MRK⁵⁵. ÚSVRK, ako určená samostatná organizačná zložka ÚV SR bude pôsobiť ako sprostredkovateľský orgán (SO) pre *Program Slovensko 2021 – 2027* a zodpovedať za implementáciu príslušných častí *Programu Slovensko 2021 – 2027* venovaných rómskym komunitám (spolu cca 399 mil. EUR). Zvyšná časť alokácie je v gescii iných ústredných orgánov štátnej správy, najmä Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „MPSVR SR“), MŠVVŠ SR a MZ SR. ÚSVRK zároveň plní úlohy plní úlohy NRCP (*National Roma Contact Point*).

Akčné plány k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024

90. S implementáciou čl. 3 rámcového dohovoru súvisia aj akčné plány Stratégie 2030. Pozri bližšie bod 43 a časť IV. správy – bod 5.

ČLÁNOK 4

91. Inštitút zdravotných analýz (MZ SR), aktívne spolupracuje s ÚSVRK v rámci *Akčného plánu pre prioritnú oblasť zdravie* v Stratégii 2030. Účelom spolupráce je vyvinutie metodiky na meranie zdravotných rozdielov medzi marginalizovanými komunitami a všeobecnou populáciou. Pozri bližšie body 231 až 232.

Odporúčanie č. 6 – právny rámec boja proti diskriminácii

Venovať prednostnú pozornosť menšinovým právam ako integrálnej súčasť ľudských práv, a zabezpečiť účinnú, koherentnú a udržateľnú medziinštitucionálnu koordináciu a prístup vo všetkých oblastiach týkajúcich sa práv príslušníkov menšín v úzkej súčinnosti so zástupcami národnostných menšín.

92. Slovenská republika má vnútroštátnu úpravu rovnakého zaobchádzania a zákaz diskriminácie upravenú v niekoľkých právnych predpisoch rôznej právnej sily. Podrobnejšiu právnu úpravu rovnosti a zákaz diskriminácie predstavuje antidiskriminačný zákon.

⁵⁴ https://www.eurofondy.gov.sk/wp-content/uploads/2022/11/221115_PSK_Final.pdf (v slovenskom jazyku)

⁵⁵ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/334/20221101> (v slovenskom jazyku)

Základné ciele a opatrenia v oblasti rovnosti

93. Strategickým rámcovým dokumentom pre uplatňovanie politiky rovnosti žien a mužov v Slovenskej republike predstavuje *Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 – 2027* (ďalej len „Stratégia rovnosti“) a jej realizačný dokument *Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021 – 2027* (ďalej len „AP rovnosti“).

94. Cieľom Stratégie rovnosti je dosiahnuť spravodlivú spoločnosť, kde je dosiahnutá materiálna rovnosť, bez všetkých foriem diskriminácie, násilia a akýchkoľvek škodlivých praktík. Úlohy AP rovnosti sú viazané na operačné ciele Stratégie rovnosti. AP rovnosti definuje úlohy a aktérov zodpovedných za ich plnenie v nasledovných strategických oblastiach:

- Dôstojnosť a telesná integrita;
- Zosúladenie rodinného a pracovného života;
- Vzdelávanie, veda a výskum;
- Rovnosť príležitostí a prístup na trh práce, ekonomická závislosť a chudoba žien;
- Politická a ekonomická participácia a účasť na rozhodovaní;
- Zabezpečenie participatívneho mechanizmu na presadzovanie rovnosti žien a mužov a inštitucionálne zabezpečenie rovnosti žien a mužov;
- Začleňovanie zraniteľných skupín a viacnásobná diskriminácia žien a maloletých detí/dievčat;
- Medzinárodná rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc.

95. Záväzným strategickým dokumentom vlády SR, ktorý na úrovni priorít definuje smerovanie verejných politík s cieľom dosiahnuť viditeľnú zmenu v oblasti prevencie a eliminácie násilia na ženách je *Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027* (ďalej len „NAP“). NAP je už štvrtým strategickým rámcovým dokumentom v tejto oblasti a predstavuje realizačný dokument konkrétnych úloh v štyroch prioritných oblastiach:

- Ochrana žien zažívajúcich násilie a ich detí;
- Prevencia násilia na ženách;
- Integrované politiky a zber údajov;
- Efektívne postihovania násilia na ženách.

96. Prvý akčný plán Slovenskej republiky v oblasti zamestnanosti žien je *Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030* (ďalej len „NAP zamestnanosti“). Opatrenia v ňom navrhované smerujú k zmierňovaniu nerovností medzi ženami a mužmi, k posilneniu ekonomickej nezávislosti a ekonomického postavenia žien, k zmierňovaniu príjmových rozdielov medzi ženami a mužmi, aby sa SR čo najviac priblížila k priemeru EÚ a tiež k vytváraniu celospoločenských podmienok na zlepšovanie zosúladenia rodinného a pracovného života. NAP zamestnanosti taktiež reaguje na dopady pandémie COVID-19 na ženy, ako aj na situáciu vyvolanú vojnou na Ukrajine a prílevom utečencov najmä žien a detí do SR.

Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025

97. Na základe návrhu SVNМ vláda SR aktualizovala *Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025* (ďalej len „akčný plán 2021 – 2025“). Materiál nadväzuje na úlohy z predchádzajúceho akčného plánu, reflektuje aktuálne úlohy v tejto oblasti, ako aj návrhy úloh, ktoré sú v gescii dotknutých rezortov. Akčný plán bol pripravený participatívnym spôsobom v súčinnosti s VNМES. ÚSVNM

je hlavným gestorom akčného plánu a spolu s gestormi jednotlivých aktivít a opatrení navrhuje postup ich plnenia. Implementácia akčného plánu 2021 – 2025 je riadená Koordinačnou radou zloženou zo zástupcov štátnej správy a Strediska.

98. SVNМ v rámci plnenia 1. operačného cieľa: *Komplexné legislatívne a inštitucionálne zabezpečenie ochrany práv a postavenia národnostných menšín*, zriadil pracovné skupiny, s ktorými dlhodobo spolupracoval pri príprave materiálov legislatívnej povahy a ktorých vypracovanie vyplýva v nadväznosti na *Programové vyhlásenie vlády SR na obdobie rokov 2021 – 2024 z Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na rok 2022*. Príprava materiálov teda prebiehala za účasti zástupcov dotknutých rezortov, národnostných menšín a odbornej verejnosti.

99. Implementácia 4. operačného cieľa: *Zlepšenie podmienok používania jazykov národnostných menšín a etnických skupín v praxi* úzko súvisí s činnosťou Poradnej skupiny SVNМ pre zabezpečenie zosúladenia praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín (ďalej len „poradná jazyková skupina“). Poradná jazyková skupina pozostáva z piatich samostatných podskupín: pre maďarský, rómsky, rusínsky, ukrajinský a nemecký jazyk. SVNМ obnovil mandát pôsobenia poradnej jazykovej skupiny v období od 1. januára 2021 do 31. decembra 2024. K akčnému plánu 2021-2025 pozri bližšie časť IV. správy – bod 3.

Odporúčanie č. 7 – právny rámec boja proti diskriminácii

Zintenzívniť svoju snahu o zvýšenie povedomia o antidiskriminačných právnych predpisoch medzi príslušníkmi národnostných menšín a skupinami najväčšmi vystavenými diskriminačným postojom, a zvýšiť úsilie o ich účinnú ochranu pred diskrimináciou vo všetkých oblastiach života. V tejto súvislosti by orgány mali ďalej zlepšovať systém bezplatnej právnej pomoci pre najzraniteľnejšie osoby.

100. V sledovanom období nedošlo k legislatívnym zmenám antidiskriminačného zákona ako ani špecifickej úpravy dočasných vyrovnávacích opatrení (ďalej len „DVO“). V rámci spolupráce MS SR a SVNМ došlo k prekladu a zverejneniu prekladu antidiskriminačného zákona, ktorý je dostupný v maďarskom a rómskom jazyku.⁵⁶

Slovenské národné stredisko pre ľudské práva

101. Bezplatná právna pomoc v antidiskriminačných prípadoch je aj naďalej dostupná prostredníctvom Strediska, ktoré má pôsobnosť subjektu pre rovnaké zaobchádzanie ako aj národnej inštitúcie pre ľudské práva. V marci 2023 bola schválená novela zákona č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva, ktorá explicitne upravila, že Stredisko vypracúva a uverejňuje nezávislé správy a odporúčania v otázkach súvisiacich s diskrimináciou. Posilňovanie úlohy Strediska je realizované aj prostredníctvom zvyšovania jeho ročného rozpočtu a navyšovania počtu zamestnancov (od roku 2018 došlo k navýšeniu rozpočtu z cca 565 000 EUR na 870 000 EUR v roku 2022 a počtu zamestnancov zo 16 na 25). Stredisko taktiež realizuje vzdelávacie aktivity so zameraním sa na diskrimináciu.

102. Stredisko v sledovanom období obdržalo podnety namietajúce porušenie práv národnostných menšín (1) a diskrimináciu z dôvodu národnosti (16). Stredisko tiež vydalo odborné stanovisko vo veci segregácie rómskych žiakov a žiakov v oblasti vzdelávania. Zároveň v rámci svojej činnosti vykonávalo pravidelné nezávislé zisťovania (monitoringy) segregácie Rómov na vybraných základných školách. V sledovanom období vydalo Stredisko aj odborné

⁵⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy-v-jazyku-narodnostnych-mensin> (v menšinových jazykoch)

vyjadrenie k nepriamej diskriminácii rómskych detí na základe zákona⁵⁷ a realizovalo početné vzdelávacie aktivity zamerané na tému nediskriminácie a ľudských práv pre rôzne cieľové skupiny.

103. Na podnet SVNМ sa rozšírila *Koncepcia činnosti Centra právnej pomoci na roky 2022 – 2024*, ktorú vláda SR schválila v septembri 2022 o potrebe poskytovania informácií o bezplatnej právnej pomoci pre zástupcov národnostných menšín aj v ich jazyku, resp. potreba zabezpečenia prekladov materiálov Centra právnej pomoci (ďalej len „Centrum“) do jazykov národnostných menšín a zvyšovania jazykovej kompetencie zamestnancov Centra. Na zabezpečenie týchto cieľov bola Centru poskytnutá zo strany SVNМ plná súčinnosť.

104. SVNМ sa dlhodobo snaží presadiť dvojazyčnosť v oblastiach, v ktorých je komunikácia v menšinovom jazyku zvlášť potrebná a nevystavuje ohrozené skupiny ďalším bariéram. Nariadenie č. 35/2023 Z. z. teritoriálne rozšírilo používanie menšinových jazykov resp. ho zásadne posilnilo u rusínskej a rómskej národnostnej menšiny. K nariadeniu vlády SR pozri bližšie bod 84.

105. SVNМ počas utečeneckej krízy v dôsledku vojny na Ukrajine taktiež úzko spolupracoval s príslušnými úradmi a zabezpečil preklady pre zamedzenie kriminality a ohrozenie utečencov. SVNМ úzko spolupracoval aj s odborom prevencie kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „MV SR“).

Judikatúra Najvyššieho súdu SR

106. Za dôležitý vývoj vo vnútroštátnej judikatúre vnímame rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/102/2020, v prípade segregácie rómskych detí v Základnej škole Podsadek v Starej Ľubovni. Poradňa pre občianske a ľudské práva (ďalej len „Poradňa“) podala v roku 2015 žalobu týkajúcu sa segregácie rómskych detí v Základnej škole Podsadek v Starej Ľubovni. V súdnom konaní namietala, že samospráva a zodpovedné štátne orgány, neprijímaním dostatočných opatrení na ochranu pred diskrimináciou a opatrení na odstránenie segregácie rómskych detí porušujú zásadu rovnakého zaobchádzania, domáce a medzinárodné právne predpisy na ochranu pred diskrimináciou. Poradňa namietala, že rozšírenie kapacít školy je nesystémové a len udržiava segregáciu rómskych detí v škole, ktorú dlhodobo navštevujú len sociálne znevýhodnené deti z priľahlej rómskej komunity, čím nie je zabezpečený rovný prístup týchto detí k vzdelaniu.

107. Najvyšší súd SR rozhodnutím zo dňa 15. decembra 2022, sp. zn. 5Cdo/102/2020 stanovil, že SR porušila zásadu rovnakého zaobchádzania tým, že neprijala dostatočné preventívne opatrenia na ochranu pred diskrimináciou a opatrenia na odstránenie diskriminácie rómskych detí v Základnej škole Podsadek v Starej Ľubovni na základe ich etnického pôvodu. V rozhodnutí súd uviedol, že výstavbou nového objektu v areáli Podsadek sa síce rozšírili kapacity základnej školy (aby sa zlepšila dostupnosť školy, ktorá sa nachádza najbližšie k miestu bydliska detí), ale zároveň došlo fakticky k oddeleniu rómskych detí od detí majoritnej komunity. Súd skonštatoval, že na tento záver, nemá vplyv neexistencia motívu cielene diskriminovať rómske deti, ani existencia legitímneho cieľa zabezpečiť prístup k vzdelaniu detí najbližšie ich bydlisku. Výstavba novej budovy predstavuje podľa súdu neprimeraný a nevhodný prostriedok na dosiahnutie cieľa o blízkosti školy, nakoľko znevýhodňuje dotknuté osoby tak, že ich *de facto* segreguje.

108. Ďalej súd v rozhodnutí uviedol, že štát v spolupráci s obcou musia prijať účinné opatrenia (či už zákonodarnou iniciatívou, vytvorením stimulačných podmienok, ako aj tvorbou školských obvodov), aby segregácii zabránili, nie sa iba nečinne prizerať a odvolávať

⁵⁷ [OV-Nepriama-diskriminacia-romskych-deti-v-socialnej-oblasti.pdf \(snslp.sk\)](#) (v slovenskom jazyku)

sa na strohú, často zle interpretovanú dikciu zákona. Ako určujúci faktor pri každom postupe označil súd najlepší záujem dieťaťa a zdôraznil, že je v záujme celej spoločnosti, aby aj z detí, pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia, vyrástli plnohodnotní členovia spoločnosti, k čomu výraznou mierou prispieva aj desegregačné úsilie v rámci školského vzdelávania.

Dotačná schéma MS SR na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie

109. MS SR v rámci dotačnej schémy na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie pokračovalo v podpore projektov so zameraním na zvyšovanie tolerance, prevenciu extrémizmu, podporu vzdelávania k ľudským právam či výskumy týkajúce sa rovnosti a diskriminácie. Každoročne je pre dotačnú schému vyčlenených zo štátneho rozpočtu cca 770 000 EUR.

110. V roku 2022 boli podporené napr. projekty so zameraním na výskum pandémie COVID-19 a jej dopadov na karanténizáciu rómskych osídlení; prevenciu nenávistných prejavov v školskom prostredí; podporu vzdelávania pedagógov v témach kultúrnej rozmanitosti; zvyšovanie gramotnosti rómskych žien z prostredia generačnej chudoby a prevenciu xenofóbie, rasizmu a nenávisti. V roku 2023 boli podporené projekty zamerané na prezentáciu pozitívnych príkladov a role modelov osôb patriacich k rómskej menšine (napr. Roma Spirit 2023); prevenciu extrémistických prejavov; vzdelávanie o ľudských právach a informovanie o pogrome v Pobedime, pre vývoj nástrojov v boji proti predsudkom a diskriminácii.

Dotačná schéma MPSVR SR na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí

111. Dotáciu na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí možno poskytnúť na aktivity alebo činnosti zamerané na podporu rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí a podporu uplatňovania zásady rovnakého zaobchádzania

Národný projekt NP PRIM II – Podpora predprimárneho vzdelávania detí v rómskych marginalizovaných komunitách

112. ÚSVRK v súlade s antidiskriminačným zákonom uplatňoval počas trvania Národného projektu NP PRIM II – Podpora predprimárneho vzdelávania detí v rómskych marginalizovaných komunitách preferenčné zamestnávanie rómskych žien a mužov v režime DVO. K projektu pozri bližšie body 206 až 207.

Aktivity Slovenského národného strediska pre ľudské práva v oblasti dočasných vyrovnávacích opatrení

113. Stredisko realizuje aktivity vyplývajúce z projektu *Dočasné vyrovnávacie opatrenia na zvýšenie zamestnanosti a vzdelávania Rómov* (september 2021 – apríl 2024), ktorý implementuje v spolupráci s Agentúrou práce Banskobystrického samosprávneho kraja a nórskou mimovládnu organizáciou Stiftelsen Mangfold i Arbeidslivet. Projekt je podporený z Nórskeho grantu a spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu SR.⁵⁸ V roku 2022 Stredisko v rámci projektu zhotovilo štúdiu o praktickom využití DVO na Slovensku a v zahraničí⁵⁹ a príručku pre zamestnávateľov.⁶⁰ Stredisko realizovalo viaceré komunikačné aktivity k projektu

⁵⁸ [Prebiehajúce projekty – SNSLP](#) (v slovenskom jazyku)

⁵⁹ [DVO-studia_web-1.pdf \(snslp.sk\)](#) (v slovenskom jazyku)

⁶⁰ [DVO-metodika_web.pdf \(snslp.sk\)](#) (v slovenskom jazyku)

vrátane seminára a študijnej návštevy v Oslo pre zamestnávateľov v kontexte zamestnávania MRK.

ČLÁNOK 5

114. MK SR poskytuje Fondu na podporu kultúry národnostných menšín príspevok zo štátneho rozpočtu v zmysle zákona o fonde. K fondu pozri bližšie body 19 až 26 a časť IV. správy – body 6 a 13.

115. V zmysle zákona č. 182/2022 Z. z. o finančnej podpore pre Maďarský spoločenský a kultúrny zväz na Slovensku – Csemadok poskytuje MK SR zo svojej rozpočtovej kapitoly príspevok štátu aj Maďarskému spoločenskému a kultúrnemu zväzu na Slovensku – Csemadok. K Csemadoku pozri bližšie časť IV. správy – bod 7.

116. Ďalším nástrojom vykonávania kultúrnej politiky v oblasti zachovávanía základných prvkov identity príslušníkov národnostných menšín sú organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, špecializované organizačné jednotky Slovenského národného múzea (ďalej len „SNM“). Viac o konkrétnej činnosti SNM pozri časť IV. správy – bod 12.

117. Uznesením vlády SR z apríla 2021 k Stratégii 2030 bol rezort kultúry po prvý raz v histórii plánovania inkluzívnych politík zaviazaný vypracovať *Víziu rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity* a akčný plán na roky 2022 – 2024. Materiál priamo nadväzuje na ciele Stratégie 2030. Materiál bol prijatý participatívnym spôsobom, v konzultácii s členmi odborných rád fondu a zástupcami rómskej menšiny vo VNMES.

118. Vláda SR sa zaviazala implementáciou *Vízie rómskej kultúry, jazyka a podpory identity*:

- rozšíriť a stabilizovať verejnoprávne médiá s cieľom širšieho spravodajského a publicistického pôsobenia smerovaného tak na rómsku, ako aj majoritnú časť populácie a vytvárať priestor na používanie rómskeho jazyka vo vysielaní;
- zvyšovať kvalitu a zacielenie národnostného vysielania vo verejnoprávných médiách;
- podporovať kvalitnú filmovú a dokumentárnu tvorbu o histórii, živote a kultúre Rómov;
- podporovať kvalitu neziskových a súkromných médií a nezávislých tvorcov obsahov s dôrazom na zabezpečenie objektívnosti a plurality názorov;
- podporovať pravidelné vydávanie rómskej periodickej tlače zameranej na dospelého a detského čitateľa a skvalitňovať obsah, zameriavať príspevky na konkrétnu cieľovú skupinu a získavať od nej spätnú väzbu s účelom zlepšiť kvalitu periodickej tlače.

119. K materiálu pozri bližšie časť IV. správy – bod 11.

120. Ostatná novela zákona o menšinových jazykoch, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára 2022 explicitne zakotvila možnosť používania informačných dopravných značiek s názvami vyznačených cieľov slúžiacich na navádzanie účastníkov cestnej premávky aj v jazykoch národnostných menšín. Novelou sa zároveň zákon upravil tak, že v jazyku menšiny sa okrem začiatku a konca obce označujú aj časti tejto obce.

121. Vláda SR prijala nové nariadenie č. 35/2023 Z. z., čím sa rozšírila možnosť používania jazykov národnostných menšín. K nariadeniu pozri bližšie bod 84.

ČLÁNOK 6

Odporúčanie č. 8 – boj proti trestným činom z nenávisťi a nenávisťným prejavom

Dôrazne riešiť a systematicky, urýchlene a verejne odsudzovať všetky prípady podnecovania k verejnému násiliu a nenávisťi, trestné činy z nenávisťi a protimenšinovú rétoriku vo verejnom a politickom diskurze, ako aj v médiách, a zabezpečiť prevenciu, účinné a nezávislé vyšetrovanie,

potrestanie a nápravu akéhokoľvek pochybenia polície, ako aj prípadov trestných činov z nenávisti voči osobám patriacim k národnostným menšinám. Systematicky by sa mali zhromažďovať údaje o trestných činoch z nenávisti a štatistické informácie o nahlásených prípadoch a o prípadných vyšetrovaniach podozrení z nadmerného použitia sily voči osobám patriacim k národnostným menšinám.

122. Spáchanie trestného činu z nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, pohlavie, sexuálnu orientáciu, politické presvedčenie alebo náboženské vyznanie je zaradené medzi trestné činy extrémizmu v zmysle § 140 písm. a) Trestného zákona.

123. Orgány činné v trestnom konaní na úseku boja proti extrémizmu postupujú tak, že dôraz kladú na skúmanie prítomnosti ukazovateľov zaujatosti, ktoré môžu naznačovať, že trestný čin bol motivovaný nenávisťou. Za týmto účelom bola v roku 2018 vydaná praktická príručka pre príslušníkov Policajného zboru, ktorá obsahuje základné informácie a postupy pri posudzovaní trestných činov spáchaných z nenávisti podľa § 140 písm. e) Trestného zákona.

Vzdelávacie aktivity policajtov

124. Príslušníci Policajného zboru (ďalej len „policajti“) Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru (ďalej len „PPZ“) v rokoch 2022 – 2023 absolvovali viacero vzdelávacích aktivít v rámci Rady EÚ a Európskej komisie, ako aj iných odborných školení, predmetom ktorých bolo posilňovanie povedomia o odhaľovaní včasných znakov radikalizačného procesu; možnosti medzinárodnej spolupráce pri výmene informácií na úseku boja proti radikalizácii, extrémizmu a terorizmu a metódy a formy potláčania týchto procesov v rámci činnosti orgánov presadzujúcich právo.

125. Nadobudnuté vedomosti a znalosti policajti národnej kriminálnej agentúry PPZ pravidelne odovzdávajú v rámci školiacich a prednáškových aktivít subjektom podieľajúcim sa na boji proti radikalizácii a extrémizmu, ako aj príslušným mimovládny organizáciám.

126. Policajti odboru poriadkovej polície PPZ sa naďalej zúčastňujú vzdelávacieho programu s názvom *Trestné činy z nenávisti pre orgány presadzujúce právo (TAHCLE)* a pravidelne sa zúčastňujú pracovných stretnutí Výboru pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie.

Náprava pri pochybení policajtov

127. Vo vzťahu k podozreniam z pochybenia alebo zlyhania policajta pri výkone služobnej činnosti vo vzťahu k národnostným menšinám je každý prípad prešetrovaný a v prípade zistenia nadmerného, neprimeraného použitia sily zo strany policajtov v jednotlivých prípadoch sú voči konkrétnym policajtom prijímané opatrenia aj s možným trestnoprávnym postihom.

Aktivity polície v oblasti prevencie

128. V rámci prevencie sú policajti výkonných útvarov pravidelne preškoľovaní z príslušných právnych predpisov, vrátane ustanovení o používaní donucovacích prostriedkov. Súčasťou tohto preškoľovania je aj dodržiavanie *Etického kódexu príslušníka Policajného zboru a Európskeho dohovoru na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania*. Policajti pravidelne nadväzujú a posilňujú kontakty s marginalizovanými komunitami v rámci Slovenskej republiky, pričom rozširujú povedomie a osvetu na úseku odbúravania vzájomných predsudkov, ako aj boja proti nenávisti a odstraňujú prekážky pri nahlasovaní protiprávnej činnosti na úseku extrémizmu v týchto komunitách.

129. V oblasti styku s verejnosťou a prevencie plnia úlohy policajti na úseku prevencie (preventisti) spolu s hovorcami Policajného zboru a taktiež s administrátormi sociálnych sietí Policajného zboru, ktorí nepretržite zabezpečujú všetky nevyhnutné informácie smerom k širokej verejnosti. Cieľom preventívnej činnosti Policajného zboru je snaha o poskytovanie informácií prispievajúcich k zníženiu prejavov násilia a iných sociálno-patologických javov v spoločnosti.

130. Od roku 2017 sa realizuje celoslovenský preventívny projekt *Detská policajná akadémia*, v rámci ktorého sú žiakom 4. – 7. ročníkov základných škôl veku primerane vysvetlené pojmy: predsudok, diskriminácia, rasizmus, extrémizmus a vyzdvihnutie tolerance, úcty, rešpektu, znášanlivosti, priateľstva, ústretovosti, pochopenia a porozumenia a téma Stop násiliu! Vo vybraných materských školách realizujú preventívne aktivity s využitím metodiky KOZMO, ktorá je zameraná na predchádzanie násilia v rovesníckych skupinách.

131. S cieľom zlepšenia spolunažívania minority a majority a tiež spolupráce s minoritou, sa na regionálnych úrovniach realizujú stretnutia s predstaviteľmi rómskych komunít za účasti preventistov a rómskych špecialistov, policajtov zo služby poriadkovej polície.

Štatistika kriminality

132. Policajný zbor eviduje v rámci trestného konania podľa Trestného poriadku v evidenčno-štatistickom systéme kriminality aj informácie o trestnej činnosti a to relevantné skutkové podstaty uvedené v osobitnej časti Trestného zákona, ktoré súvisia s predmetnou problematikou, konkrétne ide o trestné činy podľa § 421 až 425 Trestného zákona.⁶¹

Aktivity Slovenského národného strediska pre ľudské práva

133. V roku 2022 zverejnilo Stredisko *Správu z monitoringu nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu za rok 2022*⁶², na základe úlohy vyplývajúcej z *Koncepcie boja proti radikalizácii extrémizmu do roku 2024*. Cieľom správy bolo analyzovať stav uplatňovania ľudských práv v kontexte nenávistných prejavov a trestných činov extrémizmu / trestných činov spáchaných z osobitného motívu podľa § 140 písm. e) Trestného zákona.

134. V roku 2022 Stredisko zverejnilo publikáciu *Zobrazovanie diskriminácie v médiách: Mediálny monitoring za rok 2021*.⁶³ Cieľom mediálneho monitoringu bolo zmapovať a analyzovať, akým spôsobom je problematika diskriminácie prezentovaná v mediálnom diskurze na Slovensku.

135. Stredisko v roku 2023 publikovalo výsledky monitoringu médií so zameraním na zobrazovanie nenávistných ideológií – *Zobrazovanie nenávistných ideológií v médiách: Mediálny monitoring za rok 2022*.⁶⁴ Cieľom štúdie bolo zmapovať a analyzovať, ako sa v slovenskom mediálnom diskurze narába s problematikou nenávistných ideológií a či médiá venujú dostatočnú pozornosť kontextuálnemu zarámčovaniu týchto ideológií. Monitoring porovnal aj frekvenciu zmienok pravicovo extrémistickej ideológie a frekvenciu zmienok princípov demokratického zriadenia (vrátane ľudských práv a ochrany práv menšín).

Odporúčanie č. 9 – zobrazovanie Rómov

Systematicky a dôkladne preskúmať terminológiu používanú na označenie Rómov alebo nimi obývaných miest v politických dokumentoch, legislatíve a verejnom diskurze s cieľom zabezpečiť, aby neprispievala k ďalšej stigmatizácii osôb patriacich k rómskej menšine, a dôsledne a verejne

⁶¹ <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml> (v slovenskom jazyku)

⁶² [Monitoring-nenavistne-prejavy-2022.pdf \(snslp.sk\)](#) (v slovenskom jazyku)

⁶³ [Monitoring-disk web.pdf \(snslp.sk\)](#) (v slovenskom jazyku)

⁶⁴ [monitoring-ideologii.pdf \(snslp.sk\)](#) (v slovenskom jazyku)

Novela trestného zákona

136. MS SR v roku 2022 predložilo do medzirezortného pripomienkového konania novelu Trestného zákona, ktorá okrem iného, v prípade osobitného motívu ako osobitného kvalifikačného znaku v prípade trestných činov z nenávisti, rozširuje tieto znaky o skutočné alebo domnelé občianstvo, jazyk, absenciu vyznania a zdravotné postihnutie. Návrh bol schválený na rokovaní vlády SR v marci 2023 a predložený na rokovanie NR SR.

Pracovná definícia protirómskeho rasizmu – uznesenie NR SR č. 1635

137. NR SR dňa 27. septembra 2022 prijala pracovnú definíciu protirómskeho rasizmu⁶⁵ vypracovanú Medzinárodnou alianciou pre pripomínanie holokaustu (IHRA) prijatej jej členskými štátmi (vrátane Slovenskej republiky) dňa 8. októbra 2020.

138. Protirómsky rasizmus je podľa definície prejavom individuálnych prejavov a činov, ako aj inštitucionálnych politík a praktík marginalizácie, vylúčenia, fyzického násillia, znevažovania a devalvácie rómskych kultúr a životného štýlu, ako aj nenávistných prejavov zameraných na Rómov či iných jednotlivcov a skupiny, ktoré boli vnímané, stigmatizované alebo prenasledované počas nacistickej éry a aj v súčasnosti.

139. NR SR predmetným uznesením vzala na vedomie pracovnú definíciu IHRA⁶⁶ a vyslovila s pracovnou definíciou súhlas. NR SR taktiež odporučila vláde SR, aby vykonala analýzu právneho poriadku Slovenskej republiky a v prípade potreby pripravila legislatívne návrhy príslušných právnych predpisov tak, aby v činnosti a pri rozhodovaní orgánov verejnej moci Slovenskej republiky bola rešpektovaná uvedená definícia; aktívne prispievala k zaisteniu bezpečnosti svojich rómskych občanov prostredníctvom dôkladnej a štruktúrovanej konzultácie a dialógu s organizáciami občianskej spoločnosti a príslušnými verejnými inštitúciami bojujúcimi proti všetkým formám diskriminácie; podieľala sa na úsilí NR SR pri kultivovaní diskusie vo verejnom priestore, ktoré za každých okolností bude odsudzovať protirómske a nenávistné vyjadrenia i prejavy a bude prinášať racionálne protiargumenty.

Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024

140. Pracovná definícia protirómskeho rasizmu IHRA bola zahrnutá do obsiahlej expertnej definície protirómskeho rasizmu⁶⁷, ktorá je súčasťou prílohy č. 3 *Koncepcie boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024* (ďalej len „koncepcia“) prijatej vládou SR v januári 2021.

141. Koncepcia v nadväznosti na predchádzajúcu koncepciu 2015 – 2019 bola vytvorená pod záštitou MV SR. Materiál je základným dokumentom definujúcim priority Slovenskej republiky v oblasti predchádzania radikalizácie a boja proti nej, extrémizmu a súvisiacej protispoločenskej činnosti ohrozujúcej základy demokratického právneho štátu.

142. Akčný plán⁶⁸ (príloha č. 2 koncepcie) obsahuje zoznam opatrení, ktoré je potrebné v predmetnej oblasti prijať, ako napríklad vykonávanie systematického monitorovania internetu s cieľom včasného vyhľadávania prejavov a aktivít svedčiacich o extrémistických a

⁶⁵ <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=schodze/uznesenie&MasterID=13716> (v slovenskom jazyku)

⁶⁶ <https://www.holocaustremembrance.com/resources/working-definitions-charters/working-definition-antigypsyism-anti-roma-discrimination>

⁶⁷ <https://www.minv.sk/?zakladne-dokumenty-3&subor=395763> (v slovenskom jazyku)

⁶⁸ <https://www.minv.sk/?zakladne-dokumenty-3&subor=395762> (v slovenskom jazyku)

bezpečnostných rizikách v Slovenskej republike; analýza právnej úpravy v oblasti extrémizmu v slovenskom právnom poriadku a iné.

Akčný plán prioritnej oblasti Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030

143. Systematizácia používania vhodnej terminológie je prepojená s viacerými cieľmi, opatreniami a aktivitami *Akčného plánu prioritnej oblasti Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie* k Stratégii 2030. Zodpovednými subjektami za realizáciu konkrétnych aktivít sú ÚSVRK, MS SR a Stredisko. Hlavné témy akčného plánu zahŕňajú: znižovanie predsudkov a stereotypov o Rómoch a Rómkach; posilnenie ľudsko-právnej výchovy a výchovy k tolerancii; posilnenie participácie Rómov a Rómkov na všetkých úrovniach; zvýšenie informovanosti o úspešných prípadoch v oblasti boja s protirómskym rasizmom a diskrimináciou; publikovanie pravidelnej rubriky o boji s protirómskym rasizmom a diskrimináciou na Slovensku.⁶⁹

Tabuľka č. 3: Počet právoplatne skončených antidiskriminačných sporov

	2019	2020	2021	2022
Príslušnosť k národnostnej alebo etnickej skupine	0	1	3	1
Farba pleti	1	0	0	0

Zdroj: MS SR

Tabuľka č. 4: Štatistiky právoplatne skončených konaní pre nenávistné trestné činy (podľa počtu označených obvinených)

	2018	2019	2020	2021	2022
§ 140 písm. e) TZ	39	23	5	15	19
§ 421 TZ	0	0	0	1	1
§ 422 TZ	24	27	11	19	16
§ 422a TZ	0	1	0	5	0
§ 422b TZ	10	16	26	21	13
§ 422c TZ	12	10	18	14	10
§ 422d TZ	0	2	2	3	3
§ 423 TZ	2	10	4	6	7
§ 424 TZ	2	5	4	3	3
§ 424a TZ	0	1	0	0	2

Zdroj: MS SR

Tematické zisťovanie - Stereotypy a postoje voči Rómom v lokálnej politike

144. ÚSVRK v rámci svojej pôsobnosti systematicky a dôkladne skúma terminológiu používanú na označenie Rómkov a Rómov v pripravovaných legislatívnych zámeroch ako aj iných materiáloch predložených na pripomienkové konanie s cieľom zabezpečiť, aby použitá terminológia neprispievala k ďalšej stigmatizácii osôb patriacich k rómskej menšine. V roku 2022 publikoval ÚSVRK výsledky štúdie realizovanej externým subjektom – *Tematické zisťovanie – Stereotypy a postoje voči Rómom v lokálnej politike*.⁷⁰ Predmetná štúdia sa

⁶⁹ <https://romovia.vlada.gov.sk/antidiskriminacna-rubrika/?csrt=16788443962639690320>
(v slovenskom jazyku)

<https://www.facebook.com/splnomocnenecRK>

⁷⁰ <https://romovia.vlada.gov.sk/narodne-projekty/narodny-projekt-monitorovanie-a-hodnotenie-inkluzivnych-politik-a-ich-dopad-na-marginalizovane-romske-komunity-2016-2022/zber-a-analyza-dat/?csrt=16788443962639690320> (v slovenskom jazyku)

zameriavala na zaznamenanie a porovnanie rôznych foriem stereotypného usudzovania o Rómoch na úrovni opatrení v lokálnej politike vo vybraných obciach so zastúpením rómskych komunít.

145. SVNМ dôsledne dodržiava a nabáda na dodržiavanie zásad vyplývajúcich z odporúčania č. 9 a vo všetkých svojich materiáloch a správach striktnе používa terminológiu v zmysle odporúčania a preferuje ju aj vo svojej komunikácii.

Podpora tolerance a medzikultúrneho dialógu

146. Finančná podpora aktivít s cieľom zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia, ako aj zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín, výchovy a vzdelávania k právam osôb patriacich k národnostným menšinám je poskytovaná zo strany Fondu na podporu kultúry národnostných menšín v súlade s platnou legislatívou. K fondu pozri bližšie body 19 až 26 a časť IV. správy – bod 6 a 13.

147. Podpora interkultúrneho dialógu, ducha tolerance, vzájomného rešpektovania a porozumenia je realizovaná aj prostredníctvom rozmanitej škály aktivít národnostných múzeí SNM. Viac o konkrétnej činnosti SNM pozri časť IV. správy – bod 12.

148. Súčasná právna úprava v oblasti mediálnych služieb (účinná od 1. augusta 2022) v mediách svojho zamerania podporuje vzájomné rešpektovanie a porozumenie medzi osobami žijúcimi na území Slovenskej republiky. Každá obsahová služba, ktorú poskytuje vysielateľ alebo poskytovateľ audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, musí rešpektovať ľudskú dôstojnosť, najmä nesmie propagovať násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať násilie alebo nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, majetku, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, národného alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, štátnej príslušnosti, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine. K zákonu o mediálnych službách pozri bližšie body 157 až 160 a časť IV. správy – bod 8.

ČLÁNOK 7

149. Forma výkonu združovacieho a zhromažďovacieho práva je upravená v zákone č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve, resp. v zákone č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov. Sloboda prejavu a iné slobody ako základné ľudské práva a slobody sú v podmienkach Slovenskej republiky bližšie upravené vo viacerých právnych predpisoch.

150. V rámci prijatých opatrení bol v roku 2022 odborom kontroly PPZ zabezpečený preklad poučení osôb obmedzených na osobnej slobode podľa § 17 a 19 zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v jazyku anglickom, francúzskom, macedónskom, maďarskom, nemeckom, poľskom, rómskom, rumunskom, ruskom, srbskom, španielskom, ukrajinskom a vietnamskom.

ČLÁNOK 8

151. Legislatíva SR neupravuje používanie liturgických jazykov. Používanie materinského jazyka pri výkone bohoslužieb je legislatívne zaručené a v praxi plne realizované.

152. MK SR je gestorom i spracovateľom štatistického zisťovania o cirkvách a náboženských spoločnostiach. Podľa tohto každoročného štatistického zisťovania bol počet všetkých vykonaných bohoslužieb v roku 2022 spolu 1 259 382. Z toho v štátnom jazyku sa uskutočnilo spolu 1 011 378 bohoslužieb, v maďarskom jazyku 128 128, v cirkevnoslovanskom jazyku 102 082, v rómskom jazyku 2 979, v hebrejskom jazyku 510, v nemeckom jazyku 238, v chorvátskom jazyku 260 a v poľskom jazyku 148. Podľa SODB 2021 tvoria veriaci

národnostných menšín 12 % všetkých veriacich registrovaných cirkví a náboženských spoločností. Na webovej stránke ŠÚ SR je dostupná vzájomná korelácia týchto údajov, tzn. koľko veriacich konkrétnej cirkvi sa prihlásilo k národnostnej menšine.

ČLÁNOK 9

153. Práva osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám sú v zmysle čl. 9 rámcového dohovoru (*sloboda prejavu*, v rámci nej *sloboda názoru a sloboda prijímať a oznamovať informácie a myšlienky v jazyku menšiny a prístup k médiám*) v SR ústavne a legislatívne garantované a v praxi uplatňované.

Novela zákona o RTVS

154. Novela zákona o RTVS, ktorá nadobudla platnosť od 1. augusta 2022 precizovala povinnosť verejnoprávneho vysielateľa vysielateľ obsahovo a regionálne vyvážené programy v menšinovom jazyku pre národnostné menšiny a etnické skupiny žijúce v SR podľa posledných výsledkov SODB. Novela konkrétne ustanovila, že v období od 1. augusta 2022 do 31. decembra 2022 bola RTVS povinná vysielateľ televízne programy pre národnostné menšiny a etnické skupiny v časovom rozsahu najmenej 240 hodín ročne, v roku 2023 najmenej 360 hodín ročne a od 1. januára 2024 najmenej 500 hodín ročne. Televízne vysielanie pre národnostné menšiny sa na RTVS uskutočňuje prierezovo prostredníctvom vysielacích kruhov Dvojka, Trojka a spravodajského okruhu RTVS 24. Vplyv tohto opatrenia sa zatiaľ vyhodnotiť nedá. K zákonu o RTVS pozri bližšie časť IV. správy – bod 9.

155. V roku 2022 RTVS výraznejšie rozšírila aj rozsah televízneho vysielania pre národnostné menšiny. Bolo to z dôvodu reprízovania národnostných magazínov na Trojke, vysielania správ v maďarčine a ukrajinčine na RTVS 24, ako aj zaraďovaním nových cyklov na podporu vzdelávania žiakov základných škôl v jazyku národnostných menšín. RTVS pripravovala vysielanie v 11-tich jazykoch národnostných menšín. Národnostné vysielanie vyplnilo v roku 2022 spolu viac ako 294 hodín vysielania, čo predstavuje oproti roku 2021 nárast o približne 63 hodín. Celkovou minútážou najrozsiahlejšie bolo vysielanie pre maďarskú (takmer 134 hodín) a rómsku menšinu (vyše 57 hodín). Najvýraznejšie sa medziročne zvýšil rozsah vysielania v ukrajinskom jazyku (z 8 hodín na takmer 32 hodín).

156. V rámci rozhlasového národnostného vysielania RTVS v roku 2022 dosiahlo najväčší podiel maďarské vysielanie, tvorilo takmer 85 % vysielacieho času. Podiel rómskeho vysielania opakovane stúpol, bolo odvysielaných 213 hodín (oproti 173 hodinám v predošlom roku). Rozsah vysielania pre českú, nemeckú, poľskú, chorvátsku, srbskú a bulharskú národnostnú menšinu sa zdvojnásobil. Počet hodín odvysielaných pre národnostné menšiny v rozhlasovom vysielaní RTVS dosiahol takmer 5 200 hodín.

Zákon o mediálnych službách

157. S cieľom zaviesť novú komplexnú právnu úpravu v oblasti audiovizuálnych mediálnych služieb bol prijatý zákon č. 264/2022 Z. z o mediálnych službách (ďalej len „zákon o mediálnych službách“), ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2022. Podľa zákona o mediálnych službách vzniká oprávnenie vysielateľ programovú službu autorizáciou vysielania programovej služby, ktorú môže udeliť Rada pre mediálne služby (ďalej len „RMS“) fyzickej alebo právnickej osobe, ktorá spĺňa zákonné požiadavky. Žiadateľ v žiadosti o autorizáciu vysielania uvádza informáciu o navrhovanom jazyku alebo jazykoch vysielania, tzn., že vysielanie nemusí byť nevyhnutne v štátnom jazyku, ale aj v jazyku národnostnej menšiny. V prípade žiadosti o autorizáciu lokálneho vysielania alebo tzv. komunitného vysielania je žiadateľ povinný uviesť aj špecifikáciu programov vysielania. K zákonu o mediálnych službách pozri bližšie časť IV. správy – bod 8.

158. V súvislosti s prijatím zákona o mediálnych službách došlo k novele zákona č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky (ďalej len „zákon o štátnom jazyku“). Podľa zákona o štátnom jazyku sa vysielanie rozhlasovej a televíznej programovej služby na území Slovenskej republiky uskutočňuje v štátnom jazyku s výnimkou vysielania inojazyčných televíznych a rozhlasových programov; rozhlasových programov RTVS v jazykoch národnostných menšín a etnických skupín a podujatí v priamom prenose so simultánnym tlmočením do štátneho jazyka v rámci inojazyčnej relácie; vysielanie televíznych a rozhlasových jazykových kurzov a relácií s príbuzným zameraním; hudobných diel s pôvodnými textami; audiovizuálnych diel alebo zvukových záznamov umeleckých výkonov šírených vysielaním v pôvodnej jazykovej úprave spĺňajúcej požiadavku základnej zrozumiteľnosti z hľadiska štátneho jazyka; audiovizuálnych diel, ktorých dabing v jazyku spĺňajúcom požiadavku základnej zrozumiteľnosti z hľadiska štátneho jazyka bol vyrobený pred 1. januárom 2008 a ktoré boli odvysielané na území Slovenskej republiky pred 1. januárom 2008; pôvodných jazykových prejavov jednotlivých osôb v jazyku spĺňajúcom požiadavku základnej zrozumiteľnosti z hľadiska štátneho jazyka zaradených do spravodajských, publicistických a zábavných televíznych relácií alebo rozhlasových relácií. Obmedzenia podľa zákona o štátnom jazyku sa nevzťahujú na vysielateľa rozhlasovej programovej služby s autorizáciou, ktorý vysiela v jazyku národnostných menšín alebo v úradnom jazyku EÚ, ktorý nie je štátnym jazykom Slovenskej republiky. Zároveň platí, že oznamy určené na informovanie verejnosti prostredníctvom miestneho rozhlasu alebo prostredníctvom iných technických zariadení môžu zverejniť aj v inom jazyku po ich zverejnení v štátnom jazyku.

159. Prijatie zákona o mediálnych službách malo negatívny dopad na oblasť používania jazykov národnostných menšín vo vzťahu k súkromným televíznym vysielateľom, ktorým RMS podľa právnych predpisov účinných do 31. júla 2022 udelila licenciu na vysielanie výhradne v jednom alebo viacerých jazykoch EÚ, ktorý nie je štátnym jazykom Slovenskej republiky. Títo televízni vysielatelia sú po novele zákona o štátnom jazyku povinní zabezpečiť aj slovenskú jazykovú verziu svojho vysielania, čo realizujú predovšetkým titulkami v štátnom jazyku.

160. Zákon o mediálnych službách sťažuje získavanie licencií alebo ich zmenu v prípade frekvencií, využívaných vysielateľom zo zákona. Získanie novej frekvencie v licenčnom konaní je totiž možné až po opakujúcom sa odmietnutí frekvencie zo strany komerčných vysielateľov. Zákon nerieši ani to, ako sa má zachovať licenčný orgán (RMS) v prípade, že RTVS chce meniť licencie na stávajúcich frekvenciách – zákonná úprava je všeobecná, ale sa dotýka aj plánovania, manažovania a zmien frekvencií využívaných na šírenie programov v jazykoch národnostných menšín. Vplyv spomenutého opatrenia sa zatiaľ vyhodnotiť nedá.

Zákon o publikáciách

161. Vydávanie publikácií, ktoré s účinnosťou od 1. augusta 2022 upravuje zákon č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie (ďalej len „zákon č. 265/2022 Z. z.“). S účinnosťou od 1. augusta 2022 došlo k vypusteniu ustanovenia zákona o štátnom jazyku, podľa ktorého sa v periodickej tlači, agentúrnom spravodajstve alebo neperiodických publikáciách používal len štátny jazyk, ak osobitný predpis neustanovoval inak. K zákonu č. 265/2022 Z. z. pozri bližšie časť IV. správy – bod 10.

162. Vydávanie periodickej a neperiodickej tlače, ale aj elektronických médií finančne podporuje fond, pričom nie je výhradne podmienené len systémom finančnej podpory, ale závisí aj od záujmu a potreby danej národnostnej menšiny.

ČLÁNOK 10

Odporúčanie č. 10 – používanie menšinových jazykov

Prijať všetky potrebné opatrenia na zabezpečenie praktickej a technickej implementácie právnych predpisov o menšinových jazykoch, najmä pokiaľ ide o vydávanie rodných, sobášnych a úmrtných listov, a zintenzívniť vzdelávacie úsilie na zabezpečenie schopnosti zamestnancov samosprávy používať menšinové jazyky a aktívne povzbudzovať používanie týchto jazykov v rámci možností v úradnom styku s osobami patriacimi k národnostným menšinám.

Dvojazyčné matričné formuláre

163. Občania, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine, majú právo na vydanie matričného dokladu v súlade so zákonom o menšinových jazykoch. MV SR v spolupráci so SVNМ pripravilo a na dotknuté obce distribuovalo dvojazyčné matričné doklady. Predtlač matričných dokladov/formulárov (*rodný list, sobášny list, úmrtný list*) spĺňa atribúty dvojazyčného matričného tlačiva.

164. V apríli 2023 boli zrealizované aj zmeny v elektronickom systéme pre matričné úrady, čo znamená komplexné vydávanie matričných dokladov v požadovanej forme. Príslušné matričné úrady vydávajú matričné doklady v slovenskom jazyku a zároveň aj v jazyku národnostnej menšiny.

165. Ostrá prevádzka vydávania dokladov ukázala, že je potrebné dôsledne informovať matričné úrady o možnosti používania databázy v menšinovom jazyku.

Posilnenie aplikačnej praxe zákona o menšinových jazykoch

166. Vláda SR v decembri 2022 prijala *Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022*. V uznesení k materiálu vláda SR uložila vedúcemu ÚV SR a SVNМ pripraviť návrh finančného podporného mechanizmu na kompenzáciu výdavkov vzniknutých z aplikačnej praxe zákona o menšinových jazykoch a aktualizovať a vydať metodické usmernenia ÚV SR k zákonu o menšinových jazykoch. Vecne príslušným rezortom bola uložená úloha zvýšiť úroveň kompetenčného vzdelávania štátnych zamestnancov v obciach vymedzených v osobitnom predpise v oblasti ovládania jazyka národnostných menšín a v rámci svojej pôsobnosti zabezpečiť jeho dostupnosť v orgánoch verejnej správy; prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov identifikovaných v správe a priebežne vyhodnocovať ich plnenie. Úlohy boli vymedzené do konca roka 2023 a postupne sa plnia. V zmysle uvedeného uznesenia bolo aktualizované metodické usmernenie k aplikácii zákona o menšinových jazykoch a zverejnené na webovej stránke SVNМ v piatich menšinových jazykoch.

Zabezpečovanie a dostupnosť informácií v jazykoch národnostných menšín

167. MS SR nad rámec ustanovenia čl. 10 ods. 3 rámcového dohovoru intenzívne pracuje na zabezpečovaní a dostupnosti informácií pre obete trestných činov v jazykoch národnostných menšín. V súčasnosti sú informácie o právach obetí v podobe webovej stránky a informačných letákov dostupné v maďarčine.

168. Stredisko má postavenie nezávislej právnickej osoby *sui generis* a nie je v postavení správneho orgánu. Napriek uvedenému však Stredisko ako národný antidiskriminačný orgán poskytuje v rámci svojich personálnych možností bezplatnú právnu pomoc v oblasti nediskriminácie v slovenčine, angličtine, ukrajinčine a ruštine. Za rok 2023 Stredisko poskytlo a poskytuje právnu pomoc (9) klientom a klientkám v ukrajinskom jazyku.

169. Stredisko v reakcii na vojnu na území Ukrajiny a prílev odídcov na Slovensko, pripravilo informačné letáky o bezplatnej právnej pomoci v oblasti diskriminácie, ako aj všeobecných usmerneniach ohľadom dočasného útočiska a azylu. Letáky boli zhotovené a distribuované v slovenskom, anglickom, ukrajinskom a ruskom jazyku.

ČLÁNOK 11

Používanie mena a priezviska

170. Občania, ktorí sú osobami patriacimi k národnostnej menšine používajú svoje meno a priezvisko v úradnom styku v súlade s ustanoveniami zákona č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku (ďalej len „zákon č. 300/1993 Z. z.“).

171. V zmysle zákona č. 300/1993 Z. z. môžu rodičia dieťaťa určiť cudzojazyčné meno; požiadať príslušný matričný úrad aj o úpravu mena zo slovenského ekvivalentu na cudzojazyčný a požiadať o úpravu priezviska v súlade s pravopisom národnostnej menšiny.

172. Zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách umožňuje, aby sa ženské priezvisko osoby inej ako slovenskej národnosti do matriky zapísalo bez koncovky slovenského prechýľovania.

173. Od septembra 2022 sa zaviedla možnosť pre matky inej ako slovenskej národnosti zapísať do knihy narodení priezvisko svojej novonarodenej dcéry bez koncovky slovenského prechýľovania priamo z nemocnice, a teda bez dodatočnej návštevy matriky. Uvedená zmena sa uskutočnila z podnetu SVNМ a v súvislosti s realizáciou akčného plánu 2021 – 2025, ako aj elektronizáciou hlásenia o narodení dieťaťa. K akčnému plánu 2021 – 2025 pozri bližšie body 97 až 99 a časť IV. správy – bod 3.

Informácie na dopravných značkách

174. Od 20. januára 2023 je v účinnosti technický predpis rezortu dopravy *Spoločné zásady používania dopravných značiek a dopravných zariadení*, ktorý uvádza zásady používania jazyka národnostných menšín na dopravných značkách.

Označovanie železničných staníc a zastávok

175. Železnice Slovenskej republiky (ďalej len „ŽSR“) naďalej zabezpečovali označenia železničných staníc a zastávok, na ktorých sa vykonáva pravidelná osobná doprava, v jazyku národnostných menšín v obciach podľa § 2 ods. 1 zákona o menšinových jazykoch. Toto umiestňovanie sa realizuje v súlade s pokynom ministra dopravy a výstavby SR č. 60/2016 a s doplneným ustanovením o povinnosti manažéra železničnej infraštruktúry v § 34 zákona č. 513/2009 Z. z. o dráhach.

176. V súčasnosti je na sieti ŽSR dvojjazyčným označením vybavených 133 železničných staníc a zastávok, z toho 124 s názvom v maďarčine a 9 s názvom v rusínskom jazyku. V sledovanom období bolo označenie v jazyku národnostných menšín doplnené na 5 železničných zastávkach a na 2 železničných staniciach.

Informácie ŽSR týkajúce sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR a ďalšie vlakové informácie

177. ŽSR taktiež priebežne zabezpečovali uvádzanie informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR na miestach prístupných pre verejnosť popri štátnom jazyku aj v jazyku národnostných menšín. Vybrané oznamy a informácie boli priebežne nahradzované jednotnými piktogramami.

178. Pokiaľ ide o komunikáciu na železničných staniciach, kontaktných strediskách, vo vlakoch a na infolinkách v jazyku národnostných menšín, podmienky pre takúto komunikáciu sa môžu vytvárať v rámci vlastných možností (napr. hlásenie staníc a zastávok v maďarčine vo vlakoch Železničnej spoločnosti Slovensko, a. s. na trati Bratislava – Komárno).

ČLÁNOK 12

Odporúčanie č. 11 – medzikultúrne vzdelávanie

Vypracovať programy medzikultúrneho vzdelávania na všetkých školách, prihládajúce na príslušné kultúrne citlivé otázky, poskytujúce rôzne uhly pohľadu vo výučbe dejepisu a podporujúce kritické myslenie, s cieľom zvýšiť znalosti všetkých žiakov a študentov o prínose národnostných menšín pre spoločnosť a znížiť výskyt negatívnych stereotypov. Učebnice a učebné materiály by sa mali včas aktualizovať a distribuovať, a malo by sa poskytovať učiteľské vzdelávanie s cieľom naplniť potrebu učiteľov. Obsah vzdelávacieho programu pre medzikultúrne vzdelávanie by sa mal tvoriť v spolupráci so zástupcami národnostných menšín.

179. MŠVVŠ SR dlhodobo a systémovo podporuje vzdelávanie národnostných menšín (od predprimárneho až po vyššie stredné vzdelávanie) a spolupodieľa sa na vytváraní kvalitných predpokladov pre uplatňovanie práv detí vzdelávať sa vo svojom materinskom jazyku.

Štátne vzdelávacie programy

180. V sledovanom období MŠVVŠ SR schválilo viacero dodatkov k Štátnym vzdelávacím programom (ďalej len „ŠVP“), konkrétne pre základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny; základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny; pre gymnáziá s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny.

181. V nadväznosti na Plán obnovy a odolnosti SR minister školstva schválil v marci 2023 ŠVP pre základné vzdelávanie, podľa ktorého sa môže uskutočňovať výchova a vzdelávanie od prvého ročníka základných škôl od školského roku 2024/2025. Nový ŠVP obsahuje v rámci vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia vzdelávacie štandardy pre viaceré vyučovacie predmety jazyk národnostnej menšiny a literatúra. Časť ŠVP sa tiež venuje osobitostiam výchovy a vzdelávania žiakov v národnostných školách a národnostných triedach pre pripravované pedagogické dokumenty pre základné školy.⁷¹

182. V sledovanom období MŠVVŠ SR taktiež schválilo vzdelávacie štandardy k ŠVP pre primárne vzdelávanie – 1. stupeň základnej školy; pre nižšie stredné vzdelávanie – 2. stupeň základnej školy pre vyučovanie bulharského, českého, chorvátskeho a poľského jazyka a literatúry. Uvedené dokumenty boli vypracované na základe záväzkov SR k Európskej charte regionálnych alebo menšinových jazykov.⁷²

Projekt Inovatívne vzdelávanie učiteľov s cieľom zvýšiť ich interkultúrne kompetencie vo vzdelávacom procese rómskych žiakov alebo Spolu s Rómami dosiahneme viac II

183. Projekt je pokračovaním úspešného projektu *Spolu s Rómami dosiahneme viac I*. Zameriava sa na vypracovanie učebných materiálov, publikácií a metodík pre rómsky jazyk, kultúru a históriu; podporu interkultúrneho a inkluzívneho vzdelávania v školách so žiakmi z rómskych komunít a na zvýšenie odbornej kompetencie pedagogických a odborných zamestnancov a manažmentu škôl. Projekt realizuje NIVaM, ktorý je priamo riadenou organizáciou MŠVVŠ SR. V rámci projektu boli vyškolené rôzne cieľové skupiny (manažment škôl; učitelia a učiteľky materských, základných a stredných škôl; akademici) a pripravila sa limitovaná edícia 11 učebných materiálov. V rámci projektu *Spolu s Rómami dosiahneme viac II* sa pripravuje vydanie ďalších 12 druhov učebných materiálov.

⁷¹ <https://www.minedu.sk/statny-vzdelavaci-program-pre-zakladne-vzdelavanie-2023/> (v slovenskom jazyku)

⁷² <https://www.minedu.sk/vzdelavacie-standardy-pre-vyucovanie-bulharskeho-ceskeho-chorvatskeho-a-polskeho-jazyka-a-literatury/> (v slovenskom jazyku)

Profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

184. MŠVVŠ SR naďalej zabezpečovalo profesijný rozvoj pre pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí vzdelávajú deti a žiakov patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám, ako aj deti a žiakov zo SZP a z MRK. Vzdelávania boli zamerané na témy: inkluzívne vzdelávanie; interkultúrny a interetnický dialóg; podpora využitia rómskeho jazyka a rómskej kultúry vo vyučovacom procese; metodika vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry na školách s vyučovacím jazykom maďarským a kurikulárna reforma. Vytvorili sa dva programy inovačného vzdelávania a sady učebných zdrojov. Ďalšie sady učebných zdrojov sú pripravené na schválenie.

Vízia rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity

185. MŠVVŠ SR je gestorm Opatrenia 1.2 *Vízie rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity* a akčného plánu na roky 2022 – 2024 – *Podporovať vedecko-výskumné pracoviská zaoberajúce sa dejinami, kultúrou a spôsobom života Rómov a ich vzájomnú kooperáciu*. Pri realizácii tohto opatrenia bola zriadená pracovná skupina v zložení vedeckých a akademických inštitúcií. Pracovná skupina identifikovala parciálne ciele a úlohy a iniciovala spoločný výskum vedeckých a akademických inštitúcií zaoberajúcich sa uvedenou problematikou. K vízii pozri bližšie body 117 až 119 a časť IV. správy – bod 11.

Rozvoj online foriem výchovy a vzdelávania

186. K rozvoju online foriem výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach s vyučovacím jazykom maďarským prispievajú aj videá stvárnajúce literárne diela a divadelné hry. 45-minútové videá v prevedení Jókaiho divadla v Komárne sú určené na výučbu maďarského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským dištančnou formou.⁷³

187. Realizuje sa iniciatíva *INSCHOOL: Inkluzívne školy pre rómske deti*. Pozri bližšie bod 8.

Dotačné výzvy MŠVVŠ SR pre základné a stredné školy

188. MŠVVŠ SR vyčlenilo v sledovanom období finančné prostriedky na rozvojové projekty a dotácie prostredníctvom viacerých výziev pre základné a stredné školy aj z prostriedkov mechanizmu Plánu obnovy a odolnosti SR.

- Výzva na predloženie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov s názvom *Podpora regionálnej a multikultúrnej výchovy žiakov patriacich k národnostným menšinám* sa vyhlasuje od roku 2016. Cieľom výzvy v školskom roku 2022/2023 bolo podporiť rozvoj multikultúrneho a regionálneho vzdelávania v národnostných školách a národnostných triedach.⁷⁴
- *Letné školy* mohli organizovať všetky základné školy, špeciálne základné školy, špeciálne výchovné zariadenia, spojené školy počas celých letných prázdnin 2022. Hlavným cieľom Letných škôl 2022 bola podpora škôl pri organizácii ich aktivít na vyrovnanie rozdielov vo vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach žiakov, vrátane žiakov zo SZP a na integráciu žiakov prichádzajúcich z Ukrajiny.⁷⁵
- Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie s názvom *Modernejšia škola – inovatívne prístupy priestorových riešení a výučby v základných a stredných školách – dotácia*. Cieľom výzvy je inovovať prístupy k výučbe a implementovať ich do praxe a podporiť prechod od klasickej „frontálnej výučby“ k inovatívnym metódam výučby, ktoré

⁷³ <https://viki.iedu.sk/landing> (v slovenskom jazyku)

⁷⁴ <https://www.minedu.sk/vyhodnotenie-vyzvy-podpora-regionalne-a-multikulturnej-vychovy-ziakov-patriacich-k-narodnostnym-mensinam-2022/> (v slovenskom jazyku)

⁷⁵ <https://www.minedu.sk/vyzva-letna-skola-2022-vyhodnotenie/> (v slovenskom jazyku)

podporujú aktívne zapojenie sa žiaka do výučby, tímovú prácu, skupinové riešenie problémov či diskusiu.⁷⁶

- Cieľom rozvojového projektu *Spolu múdrejší* je podporiť tie školy, vrátane škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín, ktoré prostredníctvom kvalitného a dostupného doučovania žiakov ohrozených školským neúspechom, vytvárajú podmienky na zlepšovanie ich vedomostí a zručností.
- Hlavným cieľom projektu *Spolu múdrejší 3* bolo dobehnúť zameškané či zlepšiť vedomosti a zručnosti žiakov základných škôl mimo vyučovania. Pre stredné školy bol určený projekt *Spolu úspešnejší 2*. Tieto výzvy vyhlásilo MŠVVŠ SR v rámci Plánu obnovy a odolnosti SR v celkovej výške 6 475 600 EUR.⁷⁷

189. Rezort školstva bol gestorom a spoluorganizátorom každoročne usporiadaných súťaží pre národnostné školy a/alebo pre žiakov z maďarskej, rómskej, rusínskej, ukrajinskej, ruskej a nemeckej národnostnej menšiny.

Vysoké školy

190. Vysoké školy sú v rámci obsahu vzdelávania autonómne a MŠVVŠ SR nemá kompetencie zasahovať do obsahu vzdelávania. Verejným vysokým školám je na účely uskutočňovania študijných programov poskytovaná dotácia zo štátneho rozpočtu. V súčasnej dobe majú vysoké školy akreditovaných niekoľko desiatok študijných programov, ktorých časť predmetov, prípadne všetky predmety, sa uskutočňujú v jazyku menšín.

Didaktické prostriedky a edukačné publikácie

191. MŠVVŠ SR s cieľom otvoriť trh s učebnicami, ktoré dlhodobo požadovali školy, učitelia aj odborníci schválilo smernicu č. 33/2020 o didaktických prostriedkoch, ktorá sa týka aj didaktických prostriedkov vydávaných pre potreby vzdelávania v jazykoch národnostných menšín. V nadväznosti na novelu školského zákona MŠVVŠ SR schválilo novú smernicu č. 1/2022 o edukačných publikáciách pre potreby posúdenia prekladu edukačnej publikácie do jazyka národnostnej menšiny. V roku 2022 MŠVVŠ SR do učebníc, pracovných zošitov a učebných textov investovalo 11,5 miliónov EUR zo štátneho rozpočtu a 7,6 miliónov EUR z prostriedkov mechanizmu Plánu obnovy a odolnosti SR.

Odporúčanie č. 12 – účinný prístup k vzdelávaniu

Prijať opatrenia na ďalšie rozšírenie predškolskej dochádzky rómskych detí a prípadné predĺženie trvania povinného predškolského vzdelávania, a na ďalšie zníženie ich školských absencií a predčasného ukončenia školskej dochádzky medzi primárnym a sekundárnym vzdelávaním, uskutočniť hĺbkovú štúdiu vnútorných aj vonkajších príčin týchto javov s tesným zapojením detí, rodičov a asistentov učiteľa, ako aj všetkých príslušných orgánov na štátnej a obecnej úrovni s cieľom prispôsobiť vzdelávacie politiky a opatrenia.

192. MŠVVŠ SR plní Reformu 1 *Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky: Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania pre deti od 5 rokov a zavedenie právneho nároku na miesto v materskej škole alebo u iných poskytovateľov predprimárneho vzdelávania od 3 rokov*. K štatistickým informáciám o vzdelávaní v jazykoch národnostných menšín pozri bližšie časť IV. správy – bod 14.

193. Reforma pozostáva zo zmien príslušných legislatívnych ustanovení, ktoré nastavujú normatívne financovanie materských škôl a umožnia rovnocenný prístup k povinnému

⁷⁶ <https://www.minedu.sk/vyhodnotenie-modernejšia-skola/> (v slovenskom jazyku)

⁷⁷ <https://www.minedu.sk/31906-sk/vyzva-spolu-mudrejsi-2-vyhodnotenie/> a <https://www.minedu.sk/spolu-mudrejsi-3/> (v slovenskom jazyku)

predprimárnemu vzdelávaniu pre deti vo veku 5 rokov. Reforma tiež zahŕňa investíciu do kapacít materských škôl. Prostredníctvom výzvy sa bude zriaďovateľom materských škôl poskytovať možnosť na čerpanie finančných prostriedkov na dobudovanie chýbajúcich kapacít tak, aby každému dieťaťu od 3 rokov veku do nástupu na povinnú školskú dochádzku bolo umožnené zúčastňovať sa na predprimárnom vzdelávaní v materskej škole.

194. MŠVVŠ SR pri realizácii reformy zaviedlo povinné predprimárne vzdelávanie pre deti od 5-tich rokov veku platné od 1. septembra 2021. Zaviedlo sa právo dieťaťa na prijatie na predprimárne vzdelávanie v materskej škole do materskej školy od 4 rokov (od 1. septembra 2024) a následne od 3 rokov (od 1. septembra 2025). Novelou školského zákona a súvisiacich zákonov došlo k týmto zásadným zmenám:

- zaviedol sa nový princíp výchovy a vzdelávania: právo na prijatie na predprimárne vzdelávanie v materskej škole od školského roka nasledujúceho po školskom roku, v ktorom dieťa dovŕši 3 rok veku;
- zvýšil sa príspevok na výchovu a vzdelávanie detí, ktoré sú členmi domácnosti, ktorej členovi sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi z 15 % na 30 % a rozširuje sa účel jeho použitia aj o možnosť zakúpiť pracovné a hygienické prostriedky; náhradné šatstvo;
- zvýšila sa transparentnosť financovania materských škôl (ďalej len „MŠ“);
- zaisťuje sa dostatočný počet miest v materských školách pre deti od 4 rokov veku od 1. septembra 2024 a postupne od 3 rokov veku od 1. septembra 2025.

195. MŠVVŠ SR súčasne zverejnilo viacero dotačných výziev, grantových schém a národných projektov na podporu cieľov reformy:

- výzva na predkladanie žiadostí s názvom *Zvyšovanie kapacít materských škôl*;
- výzvy na predkladanie žiadostí s názvom *Pôsobenie zdravotníckeho pracovníka v materskej, v základnej a v strednej škole*;
- výzvy na predkladanie žiadostí s názvom *Predškolači II*;
- *Národný projekt Podpora pomáhajúcich profesií 3*;⁷⁸
- *Grantová schéma na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0-6 rokov z prostredia marginalizovaných rómskych komunít a z prostredia generácie chudoby*.⁷⁹

196. MŠVVŠ SR vydalo aplikačnú pomôcku pre školy s názvom *Ako byť v škole úspešnejší*⁸⁰, ktorá je zameraná na podporu žiakov a žiačok v povinnej školskej dochádzke s cieľom predchádzania opakovania ročníka.

197. MŠVVŠ SR sa v spolupráci s regionálnymi úradmi školskej správy podarilo podporiť zriadenie a vybavenie 82 nových tried, v ktorých sa poskytuje len povinné predprimárne vzdelávanie.

Právna základňa – legislatívny rámec národnostného vzdelávania

198. Právnu základňu pre rozvoj národnostného školstva v Slovenskej republike predstavuje Ústava SR a podrobne ustanovuje najmä školský zákon, zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“), zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení a ďalšie zákony a predpisy nižšej právnej sily.

⁷⁸ <https://nivam.sk/vyzva-np-podpora-pomahajucich-profesii-3/> (v slovenskom jazyku)

⁷⁹ <https://www.minedu.sk/grantova-schema-na-podporu-ranej-starostlivosti-a-intervencie/> (v slovenskom jazyku)

⁸⁰ <https://www.minedu.sk/aplikacna-pomocka-ako-byt-v-skole-uspesnejsi/> (v slovenskom jazyku)

199. K novele školského zákona pozri bližšie body 32 až 33 a časť IV. správy – bod 16.

200. Novelou zákona č. 596/2003 Z. z. sa od 1. januára 2022 zriadili regionálne úrady školskej správy ako orgány miestnej štátnej správy v školstve. Výkon miestnej štátnej správy v školstve sa teda vrátil z pôsobnosti MV SR do pôsobnosti MŠVVŠ SR. Okrem pôsobnosti v oblasti zriaďovania a zrušenia škôl a školských zariadení regionálne úrady školskej správy prebrali všetky dovtedajšie úlohy vyplývajúce z výkonu miestnej štátnej správy v školstve. Táto novela vytvára podmienky pre zriadenie národnostných škôl a zariadení v prípadoch, keď obce k tomu nevytvoria alebo nedokážu vytvoriť podmienky.

201. MŠVVŠ SR schválilo smernicu č. 33/2020 o didaktických prostriedkoch. K smernici pozri bližšie bod 191.

202. Podľa vyhlášky MŠVVŠ SR č. 202/2022 Z. z. z 3. júna 2022, ktorou sa ustanovujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl (ďalej len „vyhláška“) medzi určovacie kritériá stanovenia najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka patrí aj *„zabezpečenie výchovy a vzdelávania v stredných školách v jazyku národnostnej menšiny vrátane stredných škôl, v ktorých sa vzdelávajú žiaci s trvalým pobytom na území iného samosprávneho kraja, ako je samosprávny kraj, v ktorom má sídlo príslušná stredná škola“*. Podľa vyhlášky medzi ďalšie kritériá pre gymnázium, strednú odbornú školu, strednú športovú školu, školu umeleckého priemyslu a konzervatórium patrí aj *„zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov v jazyku národnostnej menšiny.“*

Inštitucionálna podpora

203. V rámci organizačnej štruktúry MŠVVŠ SR je v rámci sekcie národnostného a inkluzívneho vzdelávania zriadený odbor rozvoja národnostného školstva. Sekcia sa priamo venuje národnostnému školstvu a inkluzívnemu vzdelávaniu so špecifickým dôrazom na potreby národnostných menšín. Pripravovanú kurikulárnu reformu v základných školách podporuje odbor kurikula a inovácií vo vzdelávaní. Podporu kurikulárnej reformy v regiónoch zabezpečujú subjekty vybrané na základe výzvy.

204. Dňom 1. júla 2022 bol vytvorený NIVaM, ktorý vznikol zlúčením piatich priamo riadených organizácií rezortu školstva – Metodicko-pedagogického centra, Štátneho pedagogického ústavu, Národného ústavu certifikovaných meraní v školstve, IUVENTY – Slovenského inštitútu mládeže a Slovenskej pedagogickej knižnice. NIVaM má 8 krajských pracovísk (v každom sídle kraja) a okrem toho má pracovisko v Komárne, ktoré je prierezovo zamerané na podporu národnostného školstva v regiónoch. Od 1. júla 2022 existuje pracovné miesto Regionálny koordinátor práce s mládežou na podporu práce s maďarsky hovoriacou mládežou.

Systém právne nárokovateľných podporných opatrení

205. K systému opatrení pozri bližšie body 39 až 41.

Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít

206. Národný projekt *Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít II* (ďalej len „PRIM II“) realizoval ÚSVRK v období od novembra 2020 do októbra 2023. Zámerom projektu bolo dostať do MŠ čo najviac detí z prostredia rómskych komunít a zaviesť do MŠ podporné opatrenia s cieľom zabezpečiť rýchlú integráciu detí z rómskych komunít do zmiešaných kolektívov MŠ. Do projektu bolo zapojených približne 11 000 detí v 133 materských školách.

207. PRIM II priniesol adresnosť pri poskytovaní materiálnej podpory; zlepšenie dochádzky detí z prostredia MRK; zvýšenie dôvery rodičov v prostredie a funkciu MŠ; vytvorenie priestoru a kapacity pre systematickú prácu s deťmi na individuálnom princípe; zavedenie stimulačných programov s cieľom zvyšovania potenciálu detí; zavedenie intenzívnej práce s rodinou prostredníctvom pozície rodičovských asistentov; zamestnanie ľudí z prostredia MRK a podporu učiteľov a vychovávateľov na školách; posilňovanie rodičovských zručností ľudí z prostredia MRK; ako aj prijatie myšlienky potreby podnetného prostredia na vývoj detí v predškolskom veku. Výstupy z projektu PRIM II boli komunikované MŠVVŠ SR, ktoré na ne nadviazalo v ďalšom projekte *Podpora pomáhajúcich profesií*.

Tematické zisťovanie – Pripravenosť kapacít materských škôl v obciach s marginalizovanou rómskou komunitou na uplatnenie povinného predprimárneho vzdelávania

208. Začiatkom roku 2023 publikoval ÚSVRK výsledky tematického zisťovania realizovaného externým subjektom – *Pripravenosť kapacít materských škôl v obciach s marginalizovanou rómskou komunitou na uplatnenie povinného predprimárneho vzdelávania*.⁸¹ Predmetná monografia predstavuje výsledky výskumu realizovaného v roku 2022, ktorého cieľom bolo posúdiť pripravenosť kapacít materských škôl na uplatnenie povinného predprimárneho vzdelávania vo všetkých obciach uvedených v *Atlase rómskych komunít 2019*. Materiál sa venuje aj analýze populačného vývoja a jeho predpokladov pre budúce smerovanie v obciach s MRK, na základe čoho je skonštruovaná populačná prognóza detí vo veku 3 – 6 rokov do roku 2030.

Analýza absencií a opatrení na znížovanie absencií z povinnej školskej dochádzky

209. Rozhodnutím ministra č. 2023/13765:1-A1810 s účinnosťou od 01. septembra 2023 sa zrušilo rozhodnutie č. 2022/19036:1-A1810 z 15. augusta 2022 v znení rozhodnutia č. 2023/6343:1-A1810 zo 4. apríla 2023. Zrušenie rozhodnutia okrem iného znamená, že ospravedlnenie neprítomnosti dieťaťa alebo žiaka môže byť len v rozsahu upravenom v zákone, pričom od 1. septembra 2023 dochádza v zákone k zmene právnej úpravy novelou zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov tak, že neprítomnosť dieťaťa alebo žiaka ospravedlňuje podľa platného znenia § 144 ods. 10 školského zákona škola. V tom došlo k zmene zákonom č. 182/2023 Z. z. do nadobudnutia účinnosti tejto novely, kedy neprítomnosť ospravedlňoval zákonný zástupca. K téme absencií pozri aj bod 49.

Raná starostlivosť

210. K ranej starostlivosti pozri bližšie body 53 až 55.

Novela školského zákona

211. ÚSVRK poskytoval aktívnu súčinnosť na príprave podkladov k novele školského zákona. K novele pozri bližšie body 32 až 33 a časť IV. správy – bod 16.

ČLÁNOK 13

Bez nových skutočností.

ČLÁNOK 14

Odporúčanie č. 13 – vyučovanie v menšinových jazykoch a vyučovanie menšinových jazykov

⁸¹https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1276/tz_predprimarne_vzdelavanie.pdf?csrt=10406988958389808507 (v slovenskom jazyku)

Rozšíriť ponuku vzdelávania v menšinových jazykoch, najmä v rusínskom a ukrajinskom jazyku v oblastiach obývaných týmito menšinami, a zabezpečiť tak miestnu kontinuitu od predškolského po sekundárne vzdelávanie, a v súčinnosti s predstaviteľmi rómskej menšiny posúdiť možnosti zvýšenia záujmu o výučbu rómskej a následného rozšírenia ponuky jej výučby v bežnom predškolskom, primárnom a sekundárnom vzdelávaní.

212. V nadväznosti na Strategické úlohy z *Plánu obnovy a odolnosti SR* bol pripravený ŠVP pre základné vzdelávanie. K ŠVP pozri bližšie bod 181.

213. Taktiež bol vypracovaný metodologický rámec analýzy učebníc spoločenskovedných predmetov (*dejepis, geografia, občianska náuka, etická výchova*) obsahujúcich informácie o rómskej menšine. Došlo aj k vypracovaniu návrhu k vzdelávaciemu programu na získanie nižšieho stredného vzdelania, t. j. požiadavky na vedomosti a spôsobilosti uchádzačov o vzdelávací program, ktoré budú overované písomným testom a komisionálnou skúškou vo forme výstupných vzdelávacích štandardov vyučovacích predmetov maďarský jazyk a literatúra a slovenský jazyk a slovenská literatúra podľa ŠVP (2015), formy (ústna a písomná) výkonu komisionálnej skúšky, kritériá písomného testu, za ktorých je možné považovať výsledky testu za úspešné.

214. Štátny inštitút odborného vzdelávania počas obdobia 2021 – 2022 pripravil a predložil na schválenie MŠVVŠ SR aktualizované ŠVP pre odborné vzdelávanie a prípravu pre všetky skupiny odborov vzdelávania. Súčasťou predložených ŠVP sú aj aktualizované rámcové učebné plány pre jednotlivé stupne vzdelania pre školy s vyučovacím jazykom národnostných menšín.⁸²

215. V školskom roku 2021/2022 a 2022/2023 sa vyčlenili finančné prostriedky aj v rámci výzvy na projekt *Podpora výučby materinského jazyka národnostnej menšiny* určený pre základné a stredné školy s národnostnými triedami. Prioritnými oblasťami podpory boli prípravné aktivity na realizáciu výučby jazyka národnostnej menšiny alebo aktivity v rámci výučby jazyka národnostnej menšiny (*chorvátskeho, poľského, rusínskeho, rómskeho, ukrajinského, nemeckého alebo bulharského jazyka*). V školskom roku 2022/2023 MŠVVŠ SR podporilo 8 projektov v celkovej sume 12 000 EUR na podporu výučby rómskeho a rusínskeho jazyka.⁸³ Na podporu aktivít smerujúcich na výučbu ďalších jazykov, ktoré sú uvedené vo výzve, neboli podané žiadosti ani v roku 2021.⁸⁴

216. Pre podporu vzdelávania učiteľov v oblasti interkultúrneho vzdelávania so zameraním na rómsky jazyk a kultúru MŠVVŠ SR realizuje projekt *Inovatívne vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov základných škôl za účelom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií vo vzdelávacom procese rómskych žiakov*. K projektu pozri bližšie bod 183.

217. Realizovali sa programy vzdelávania pedagogických a odborných zamestnancov na podporu využitia rómskeho jazyka vo vyučovacom procese. Vytvoril sa program inovačného vzdelávania *Využitie prvkov rómskej kultúry v školskej praxi*. V príprave je kvalifikačné vzdelávanie *Rómsky jazyk a rómska kultúra* pre pedagogických a odborných zamestnancov na získanie kvalifikačných predpokladov na vyučovanie rómskeho jazyka. Zvýšil sa počet pedagogických zamestnancov s kompetenciou využitia rómskeho jazyka o štyridsať. Dvanásť

⁸² <https://www.minedu.sk/dodatky-k-svp-pre-zs-s-vyucovacim-jazykom-narodnostnej-mensiny-a-zs-s-vyucovanim-jazyka-narodnostnej-mensiny/> (v slovenskom jazyku)

⁸³ <https://www.minedu.sk/vyhodnotenie-vyzvy-podpora-vyucby-materinskeho-jazyka-narodnostnej-mensiny-2022/> (v slovenskom jazyku)

⁸⁴ <https://www.minedu.sk/vyhodnotenie-vyzvy-podpora-vyucby-materinskeho-jazyka-narodnostnej-mensiny-2021/> (v slovenskom jazyku)

absolventov ukončilo program inovačného vzdelávania *Rómsky jazyk a realie* a šesť pedagogických zamestnancov úspešne vykonalo jazykovú skúšku z rómskeho jazyka v Prahe.

218. MŠVVŠ SR v spolupráci s Radou Európy monitoruje implementáciu rómskeho jazyka a realii v školách a školských zariadeniach s cieľom zmapovať reálny stav. Získané výsledky ukázali, že školy a školské zariadenia využívajú rómske realie a rómsky jazyk vo výchovno-vzdelávacom procese. Ovládanie základov rómskeho jazyka pedagogických a odborných zamestnancov je v kontexte prekonávania možných jazykových i sociálnych bariér vo výchovno-vzdelávacom procese škôl a školských klubov detí, ktoré vzdelávajú aj rómskych žiakov/deti, považované v školskej praxi za profesijnú kompetenciu s pridanou hodnotou.⁸⁵

219. MŠVVŠ SR spolupracuje s Radou Európy na projekte *ROMANI/PLURILINGUAL POLICY EXPERIMENTATION – Inklúzia rómskych detí vo vzdelávaní – plurilingválny prístup*. K projektu pozri bližšie bod 9.

220. V rámci *Programu Slovensko 2021 – 2027* MŠVVŠ SR aktuálne pripravuje návrh národného projektu a dopytovo-orientovanej výzvy, ktorá bude reagovať na výzvy v oblasti segregácie vo vzdelávaní. Cieľom je vytvoriť podmienky na rozbehnutie desegregačných aktivít na úrovni škôl vo vybraných lokalitách Slovenska.

221. Jedným z cieľov národného projektu pod názvom *Rovnosť príležitostí vo výchove a vzdelávaní (ROPIV) (2023 – 2026)* je rozvíjať rómsku národnostnú identitu vytváraním podmienok na vzdelávanie v materinskom jazyku a rozvoj vedecko-výskumných kapacít.

222. MŠVVŠ SR v prvých hodinách po vypuknutí vojny na Ukrajine vydalo základné odporúčania pre učiteľov a žiakov ako zvládnuť vzniknutú situáciu. V súvislosti s príchodom väčšieho množstva detí z Ukrajiny (v slovenskom vzdelávacom systéme je takmer 10-tisíc žiakov z Ukrajiny) prijalo viaceré opatrenia, ktoré sa týkajú predovšetkým cudzincov – Ukrajincov a nie národnostnej menšiny na Slovensku. Niektoré vydané publikácie však napomáhajú aj rozvoju ukrajinského národnostného školstva. Ide napríklad o metodické usmernenia, glosár, webinár a kontaktovník. Bolo vytvorené webové sídlo⁸⁶, prostredníctvom ktorého rezort školstva komunikuje svoje usmernenia, prijaté opatrenia a podporné materiály. V súvislosti so zvýšením počtu ukrajinských detí a žiakov na Slovensku sa pripravuje *Akčný plán*.

ČLÁNOK 15

Odporúčanie č. 14 – účinná účasť na verejných záležitostiach: konzultačný mechanizmus

Zvýšiť úroveň účinnosti mechanizmu konzultácií s volenými zástupcami národnostných menšín. Každý proces tvorby právnych predpisov, ktorý by mohol ovplyvniť postavenie a práva národnostných menšín, by mal týmto zástupcom poskytnúť možnosť významne uplatniť ich vplyv s cieľom dosiahnuť účinnú participáciu a spoločnú zodpovednosť za rozhodnutia. V rámci týchto konzultácií by sa mala posilniť koordinácia medzi všetkými národnými inštitúciami, zástupcami národnostných menšín a ďalšími zainteresovanými stranami. Vykonávanie príslušných právnych predpisov by sa malo monitorovať a hodnotiť v úzkej súčinnosti s osobami patriacimi k národnostným menšinám, ktorých sa týkajú.

⁸⁵ <https://nivam.sk/krajske-pracovisko-narodneho-institutu-vzdelavania-a-mladeze-v-presove-zorganizovalo-odborny-seminar-so-zamerom-prezentovat-vysledky-monitoringu-romskeho-jazyka-a-realii-v-skolach-a-skolskych-zariadeni/> (v slovenskom jazyku)

⁸⁶ <https://ukrajina.minedu.sk/> (v slovenskom a ukrajinskom jazyku)

Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny

223. Konzultácia s predstaviteľmi národnostných menšín naďalej pravidelne prebiehala na pôde VNMES, ktorý v zmysle čl. 2 svojho štatútu plní funkciu konzultatívneho orgánu vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín v zmysle čl. 34 ods. 2 písm. c) Ústavy SR. Pri niektorých témach práv občanov patriacich k národnostným menšinám SVNМ konzultoval aj s ďalšími predstaviteľmi národnostných menšín na úrovni VÚC, miest a obcí. K VNMES pozri bližšie body 10 až 12.

224. SVNМ podľa Programového vyhlásenia vlády SR 2020 – 2024 a podľa Legislatívneho plánu vlády za uvedené obdobie zodpovedal za prípravu návrhu zákona o postavení národnostných menšín. Do procesu prípravy návrhu legislatívy SVNМ zabezpečil participáciu zástupcov národnostných menšín, resp. ich nominantov a odborníkov.

Rada splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity pre mimovládne neziskové organizácie

225. Rada splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pre mimovládne neziskové organizácie⁸⁷ (ďalej len „Rada“) predstavuje poradný orgán SVRK na zabezpečenie úloh súvisiacich s plnením Stratégie 2030 a na zabezpečenie implementácie záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z príslušných medzinárodných zmlúv upravujúcich základné práva a slobody, vydaných odporúčaní na základe týchto zmlúv, ako aj legislatívnych a nelegislatívnych právnych aktov EÚ na úseku integrácie Rómov. Cieľom Rady je podporiť participatívny prístup k integrácii prostredníctvom zmysluplného zapojenia mimovládnych a neziskových organizácií do tvorby, vykonávania, monitorovania a vykazovania opatrení zameraných na Rómov.

Akčný plán prioritnej oblasti Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030

226. Jedným z cieľov Akčného plánu prioritnej oblasti Boj s protirómskym rasizmom a podpora participácie k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024 je posilniť participáciu Rómov a Rómkov na všetkých úrovniach, konkrétne v poradných a konzultačných orgánoch, ktoré sú zriadené orgánmi štátnej správy a zabezpečiť účasť v pracovných skupinách, ktoré monitorujú napĺňanie národných stratégií a akčných plánov. K akčným plánom pozri bližšie bod 43 a časť IV. správy – bod 5.

Rada pre národnostné múzeá SNM

227. V oblasti menšinovej kultúry zohrávajú dôležitú úlohu národnostné múzeá, ktoré sú organizačne začlenené do SNM. Ako participatívny a konzultatívny orgán v oblasti odbornej činnosti uvedených inštitúcií vznikla v júni 2023 Rada pre národnostné múzeá SNM. Radu tvoria zástupcovia / odborníci národnostných menšín, zástupcovia SNM a SVNМ. Viac o konkrétnej činnosti SNM v bode č. 12 v časti IV. správy.

Zapojenie verejnosti do tvorby právnych predpisov

228. Základy mechanizmu pre zapojenie verejnosti neboli v sledovanom období menené.

Odporúčanie č. 15 – účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k zdravotnej starostlivosti

Zabezpečiť úplné vykonávanie zákona o používaní jazykov národnostných menšín v praxi, pokiaľ ide o komunikáciu s personálom zdravotníckych zariadení, orgánov presadzovania práva a zariadení

⁸⁷ <https://romovia.vlada.gov.sk/poradne-organy/?csrt=16788443962639690320> (v slovenskom jazyku)

sociálnych služieb, ako aj pohotovostných služieb, a zabezpečiť, aby žiadne rozhodnutie o reštrukturalizácii nemocníc nemalo neprimerane negatívne dôsledky na prístup príslušníkov národnostných menšín k právu na zdravotnú starostlivosť.

229. Podľa § 8 ods. 4 zákona o štátnom jazyku sa agenda zdravotníckych zariadení a zariadení sociálnych služieb vedie v štátnom jazyku. Komunikácia personálu týchto zariadení s pacientmi alebo klientmi sa vedie spravidla v štátnom jazyku; ak ide o pacienta alebo klienta, ktorého materinský jazyk je iný ako štátny jazyk, komunikácia sa môže viesť v jazyku, v ktorom sa možno s pacientom alebo klientom dorozumieť. Členovia personálu nie sú povinní ovládať cudzí jazyk ani jazyk národnostnej menšiny. Pacient alebo klient, ktorý je osobou patriacou k národnostnej menšine, môže v týchto zariadeniach v obciach, kde sa v úradnom styku používa jazyk národnostnej menšiny podľa osobitného predpisu, používať v komunikácii s personálom svoj materinský jazyk.

230. Špecifickou oblasťou používania regionálnych alebo menšinových jazykov sú tiesňové volania na privolanie záchranných zložiek integrovaného záchranného systému v tiesni na čísle 112. V zmysle zákona č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme zabezpečuje príjem tiesňového volania na čísle 112 koordinačné stredisko (ďalej „KS“) zriadené okresným úradom v sídle kraja. Ak príslušné KS nie je schopné vybaviť volanie na číslo tiesňového volania 112 z dôvodu neznalosti cudzieho jazyka operátormi prítomnými na zmene, zabezpečí vybavenie hovoru konferenčným volaním s operátorom toho KS, ktoré v hlásení o prevzatí zmenovej služby oznámilo prítomnosť operátora ovládajúceho požadovaný cudzí jazyk. Systém vybavovania hovorov na číslo tiesňového volania 112 v jazyku menšiny funguje efektívne a prispieva k ochrane života a zdravia občanov, ktorí sa ocitli v tiesňovej situácii. Konkrétne Operačné stredisko záchrannej zdravotnej služby Slovenskej republiky disponuje operátormi linky tiesňového volania 155, ktorí majú certifikované preskúšanie v komunikácii v konkrétnom cudzom jazyku.

231. MZ SR z vecného hľadiska participuje na príprave *Akčného plánu pre prioritnú oblasť zdravie* v rámci Stratégie 2030, v rámci ktorej je vedená medzirezortná pracovná skupina pre podporu implementácie a hodnotenia akčného plánu s účasťou garantov jednotlivých aktivít. Jedným z gestorov aktivít akčného plánu je príspevková organizácia MZ SR, Zdravé regióny. Organizácia Zdravé regióny implementuje národné projekty *Zdravé komunity 2B a 3B*, pomocou ktorých je zabezpečená trvalá prítomnosť asistentov podpory zdravia (ďalej len „APZN“) vo vybraných spádových nemocniciach a taktiež aj vo vyše 300 lokalitách s prítomnosťou MRK. Súčasťou národného projektu je program implementácie APZN v prostredí nemocníc. V zapojených zariadeniach pôsobia APZN, ktorých úlohou je okrem iného aj prekonávanie jazykových bariér medzi klientmi a personálom nemocnice – komunikačná mediácia. Kvalifikačnou podmienkou na pracovnú pozíciu je znalosť jazyka cieľovej skupiny (rómsky, maďarský, slovenský).

232. Inštitút zdravotných analýz v spolupráci s príspevkovou organizáciou MZ SR – Zdravé regióny organizoval v júni 2023 stretnutia vo vybraných nemocniciach, na ktorých sa zúčastnili zástupcovia nemocníc, APZN z obcí a z prostredia nemocníc. Účelom bolo prostredníctvom pomáhajúcim profesií objasniť zmeny v nemocniciach súvisiace s pripravovanou optimalizáciou siete nemocníc zraniteľným skupinám, akými sú aj MRK. Práve APZN na jednej strane tlmočili obavy zo strany ich klientok (časy dojazdu do nemocníc, kvalita zdravotníckych úkonov a pod.), a na strane druhej budú tlmočiť získané informácie budúcim mamičkám. Rezort zdravotníctva považuje za dôležité práve správne nasmerovanie budúcich matiek, plánovanie pôrodu, prípravu na príchod do pôrodnice, a najmä návštevy predpôrodnej poradne.

233. V sledovanom období bola prijatá novela zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. S účinnosťou od 1. augusta 2022 tento zákon v ustanovení, ktoré sa týka poučenia a informovaného súhlasu odkazuje na zákon o menšinových jazykoch. ÚSVNM sa zapojil do legislatívneho procesu s návrhom na explicitné zakotvenie povinnosti poskytovať poučenie a informovaný súhlas zo strany poskytovateľa zdravotnej starostlivosti v zmysle zákona o menšinových jazykoch aj v jazyku národnostnej menšiny aj v dotknutom právnom predpise.

Účinná účasť na spoločensko-hospodárskom živote: prístup k ekonomickému životu

234. Podpora sociálnych služieb krízovej intervencie je realizovaná prostredníctvom národných projektov Implementačnej agentúry MPSVR SR. V rámci výberových konaní k národným projektom sú na uchádzačov uplatňované zvýhodňujúce kritériá – znalosť konkrétnej komunity a cieľovej skupiny, skúsenosti s prácou s cieľovou skupinou a znalosť jazyka cieľovej skupiny.

235. Vzhľadom na pretrvávajúcu kritickú situáciu na Ukrajine a s tým spojenú migráciu bola prijatá séria legislatívnych opatrení⁸⁸ a aktivít, ktorých cieľom bolo prijať príslušné opatrenia v sociálnej oblasti, napríklad:

- upravilo sa jednorazové poskytnutie dotácie na podporu humanitárnej pomoci;
- zvýšili sa kapacity v zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov veku dieťaťa o 10 %;
- upravil sa okruh prijímateľov sociálnych služieb aj o žiadateľov o udelenie azylu a poskytnutie doplnkovej ochrany alebo dočasného útočiska;
- upravili sa podmienky poskytovania vybraných druhov a foriem sociálnych služieb;
- umožnilo sa poskytnutie prechodného ubytovania aj osobám prichádzajúcim z Ukrajiny;
- zjednodušili sa podmienky na účely konania o odkázanosti fyzických osôb prichádzajúcich z Ukrajiny na sociálnu službu a spôsob preukazovania výšky ich príjmu na účely úhrady za sociálnu službu;
- upravili sa lehoty v správnych konaniach v oblasti sociálnych služieb;
- upravili sa kvalifikačné a ďalšie predpoklady na výkon práce opatrovateľa/opatrovateľky;
- zjednodušil sa vznik oprávnenia na poskytovanie služby starostlivosti o dieťa v detskej skupine;
- vznik a rozvoj služby starostlivosti o dieťa v detskej skupine a iné.

236. Utečencom z Ukrajiny, ktorí požiadali o dočasné útočisko alebo ktorým bolo poskytnuté dočasné útočisko je možné poskytovať pomoc v hmotnej núdzi, a to za rovnakých podmienok ako občanom SR. Poskytovanie pomoci v hmotnej núdzi – zabezpečenie základných životných podmienok od 1. mája 2022 do 15. septembra 2022 prevzali MPSVR SR spolupracujúce medzinárodné mimovládne organizácie (*Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov, UNICEF, Medzinárodná organizácia pre migráciu, Medzinárodná komisia Červeného kríža*).

237. Upravili sa podmienky pre poskytovanie dotácií MPSVR SR, ktoré sa poskytujú za účelom podpory plnenia školskej dochádzky detí, tak aby tieto mohli byť poskytované aj deťom z Ukrajiny, ktoré boli integrované do našich škôl.

238. Bez ohľadu na migračnú situáciu spôsobenú vojnovým konfliktom na Ukrajine, zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách (ďalej len „zákon o sociálnych službách“) vymedzuje, že medzi prijímateľmi sociálnej služby môžu byť aj fyzické osoby z tretích krajín, ak spĺňajú

⁸⁸ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/199/20220607> (v slovenskom jazyku)
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/326/20221007> (v slovenskom jazyku)
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/131/20230501> (v slovenskom jazyku)
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/109/20220611> (v slovenskom jazyku)

zákonom stanovené podmienky. Zákon o sociálnych službách v súlade s antidiskriminačným zákonom uplatňuje zásadu rovnakého zaobchádzania.

239. Osobitne boli riešené potreby osôb so závažným zdravotným postihnutím, ktoré odišli z Ukrajiny v súvislosti s ozbrojeným konfliktom a zdržiavajú sa na území Slovenskej republiky. Zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia vymedzuje ako účastníkov právnych vzťahov, taktiež štátnych príslušníkov tretích krajín pokiaľ spĺňajú zákonom stanovené podmienky. Zároveň zákon vymedzuje zásadu rovnakého zaobchádzania.

ČLÁNOK 16

Bez nových skutočností.

ČLÁNOK 17

Bez nových skutočností.

ČLÁNOK 18

240. V sledovanom období neboli prijaté opatrenia, ktoré by obmedzovali možnosti napíňať dohody s inými štátmi alebo vytvárať a udržiavať cezhraničnú spoluprácu s cieľom zabezpečiť ochranu osôb patriacich k národnostným menšinám, ktorých sa to týka.

241. Pokračovala činnosť *Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín* (ďalej len „ZSMK“) vytvorenej na základe *Zmluvy o dobrom susedstve a priateľskej spolupráci medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou*, podpísanej 19. marca 1995 v Paríži. V hodnotenom období sa konali dve plenárne schôdze XV. zasadnutia ZSMK – 13. septembra 2022 a 3. novembra 2022 v Budapešti. Schôdze boli ukončené bez podpisu spoločnej zápisnice, kvôli požiadavke maďarskej strany o zaradenie zmienky o Benešových dekrétach. Členovia slovenskej časti ZSMK za štátnu správu (MZVEZ SR, MŠVVŠ SR, MV SR, MK SR, Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ÚSVNM) a samosprávu (Trnavský samosprávny kraj, mesto Komárno) poskytovali na zasadnutí plnú súčinnosť a prezentovali pozície a pripomienky k odporúčaniam zápisnice z pohľadu ich vecnej pôsobnosti.

242. Zo strany vecne príslušných rezortov a subjektov sa plnia úlohy z predchádzajúceho XIV. zasadnutia. V decembri 2022 minister zahraničných vecí a európskych záležitostí SR informoval svojich partnerov o aktuálnom stave XV. zasadnutia ZSMK a požiadal ich o posúdenie možnosti implementácie vybraných odporúčaní.

243. Na 23. zasadnutí Slovensko-bavorskej komisie (27. – 28. apríla 2023) bol podpísaný *Pracovný program Slovensko-bavorskej komisie na roky 2023 – 2025*. MK SR je v rámci spolupráce v kultúrnej oblasti o. i. zodpovedné za záležitosti nemeckej národnostnej menšiny, menovite za pokračovanie digitalizácie písomných dokumentov a periodík o kultúre nemeckej národnostnej menšiny v SR a za podporu aktivít zameraných na zachovanie a udržiavanie kultúry nemeckej národnostnej menšiny (vzdelávacie, kultúrne a geograficko-historické semináre).

IV. ĎALŠIE INFORMÁCIE

Zoznam relevantných legislatívnych a nelegislatívnych dokumentov a štatistík k správe

1. **Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za obdobie rokov 2021 – 2022**
https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3561/anglicka_verzia_spravy_2021-2022.pdf?csrt=6068306679536186300 (dostupná v anglickom jazyku)
2. **Správa o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022**
https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3562/report_eng.pdf?csrt=6068306679536186300 (dostupná v anglickom jazyku)
3. **Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025**
https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3563/akcny_plan_ochrany_prav_osob_patriacich_k_narodnostnym_mensinam_a_etnickym_skupinam_na_roky_2021_-2025.pdf?csrt=17694156177406827098 (dostupný v slovenskom jazyku)
4. **Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030**
https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1526/strategy_of_equality_inclusion_and_participation_of_roma_until_2030.pdf?csrt=4755113708766966871 (dostupná v anglickom jazyku)
5. **Akčné plány k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024**
https://www.romovia.vlada.gov.sk/site/assets/files/1526/action_plans_2022_2024_of_the_strategy_of_equality_inclusion_and_participation_of_roma_until_2030-1.pdf?csrt=4755113708766966871 (dostupné v anglickom jazyku)
6. **zákon č. 138 z 10. mája 2017 o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2017/138/20220801> (dostupný v slovenskom jazyku)
7. **zákon č. 182 z 5. mája 2022 o finančnej podpore pre Maďarský spoločenský a kultúrny zväz na Slovensku – Csemadok**
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/182/20220701> (dostupný v slovenskom jazyku)
8. **zákon č. 264 z 22. júna 2022 o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách)**
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/264/20230101> (dostupný v slovenskom jazyku)
9. **zákon č. 532 z 15. decembra 2010 o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov**
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2010/532/20230701> (dostupný v slovenskom jazyku)
10. **zákon č. 265 z 22. júna 2022 o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizízie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách)**
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2022/265/20220801> (dostupný v slovenskom jazyku)

- 11. Vízia rozvoja rómskej kultúry, jazyka a podpory identity a akčný plán na roky 2022 – 2024**
https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/27460/1?fbclid=IwAR1oIBj8DDE6K73dNGpsAEccnD-x5IS7UBkZ5Is_bHU33_jesPsq1N0LoOA (dostupná v slovenskom jazyku)
- 12. Informácia o výročných správach o činnosti národnostných múzeí na Slovensku za rok 2022**
(Príloha č. 3 k zápisnici zo 49. zasadnutia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny)
<https://narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/vybor-pre-narodnostne-mensiny-a-etnicke-skupiny/zasadnutia-vnmes/?csrt=5219974078921286> (dostupná v slovenskom jazyku)
- 13. Ročný výkaz o kultúre národnostných menšín za rok 2022**
https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2023/10/NM1-01_o_kulture_narodnostnych_mensin_2022.pdf (dostupný v slovenskom jazyku)
- 14. Správa o postavení a právach príslušníkov národnostných menšín za obdobie rokov 2021 – 2022**
(štatistické informácie o vzdelávaní v jazykoch národnostných menšín: str. 76-79)
https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3561/anglicka_verzia_spravy_2021-2022.pdf?csrt=6068306679536186300 (dostupná v anglickom jazyku)
- 15. Programové vyhlásenie vlády Slovenskej republiky – „Len spoločne môžeme čeliť výzvam 21. storočia“**
https://www.vlada.gov.sk/share/uvsr/vlada/pvvsr_odpocet.pdf?csrt=2958044886289861047
(dostupné v slovenskom jazyku)
- 16. zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**
(definícia národnostného školstva v znení: § 2, 4, 6, 7, 11 a 12)
(definícia edukačnej publikácie v znení: § 12 a 13)
<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/245/20230901> (dostupný v slovenskom jazyku)

ZOZNAM POUŽITÝCH SKRATIEK:

- akčné plány: Akčné plány k Stratégii rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 na roky 2022 – 2024
- akčný plán 2021 – 2025: Akčný plán ochrany práv osôb patriacich k národnostným menšinám a etnickým skupinám na roky 2021 – 2025
- AP rovnosti: Akčný plán rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí na roky 2021 – 2027
- APZN: asistenti podpory zdravia
- Centrum: Centrum právnej pomoci
- CERD: Výbor OSN pre odstránenie rasovej diskriminácie
- DVO: dočasné vyrovnávacie opatrenia
- EÚ: Európska únia
- fond: Fond na podporu kultúry národnostných menšín
- grantová schéma: Grantová schéma na podporu poskytovania ranej starostlivosti a ranej intervencie deťom vo veku 0 – 6 rokov, najmä z prostredia marginalizovaných rómskych komunít a z prostredia generačnej chudoby
- Inkluzívna stratégia: Stratégia inkluzívneho prístupu vo výchove a vzdelávaní
- koncepcia: Koncepcia boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024
- MD SR: Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky
- MK SR: Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
- MRK: marginalizované rómske komunity
- MPSVR SR: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
- MS SR: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky
- MŠ: materské školy
- MŠVVŠ SR: Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
- MV SR: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
- MZ SR: Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
- MZVEZ SR: Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
- nariadenie č. 35/2023 Z. z.: nariadenie vlády SR č. 35/2023 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva
- NAP: Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027
- NAP zamestnanosti: Národný akčný plán zamestnanosti žien na roky 2022 – 2030
- NP PVP: Národný projekt Podpora vysporiadania právnych vzťahov k pozemkom v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít
- NP A-PVP: Národný projekt Asistencia obciam s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít pri usporiadaní právnych vzťahov k pozemkom pod osídleniami
- NR SR: Národná rada Slovenskej republiky
- NIVaM: Národný inštitút vzdelávania a mládeže
- policajti: príslušníci Policajného zboru
- poradná jazyková skupina: poradná skupina pre zabezpečenie zosúladenia praxe s platným zákonom o používaní jazykov národnostných menšín
- Poradňa: Poradňa pre občianske a ľudské práva
- PPZ: Prezídium Policajného zboru
- PRIM II: Národný projekt Podpora predprimárneho vzdelávania detí z marginalizovaných rómskych komunít II
- Rada: Rada splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity pre mimovládne neziskové organizácie
- rámcový dohovor: Rámcový dohovor na ochranu národnostných menšín
- RMS: Rada pre mediálne služby

- RTVS: Rozhlas a televízia Slovenska
- seminár: Follow-up seminár k implementácii Rámcového dohovoru na ochranu národnostných menšín Slovenskou republikou
- SNM: Slovenské národné múzeum
- Stredisko: Slovenské národné stredisko pre ľudské práva
- SODB 2021: Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2021
- Stratégia 2030: Stratégia rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030
- Stratégia rovnosti: Celoštátna stratégia rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí v Slovenskej republike na roky 2021 – 2027
- SVNMM: splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny
- SVRK: splnomocnenec vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
- SZP: sociálne znevýhodnené prostredie
- ŠÚ SR: Štatistický úrad Slovenskej republiky
- ŠVP: Štátny vzdelávací program
- Ústava SR: Ústava Slovenskej republiky
- ÚV SR: Úrad vlády Slovenskej republiky
- ÚSVNM: Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny
- ÚSVRK: Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity
- vláda SR: vláda Slovenskej republiky
- VNMMES: Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť
- VÚDPaP: Výskumný inštitút detskej psychológie a patopsychológie
- VZM Rady Európy: Výbor zástupcov ministrov Rady Európy
- ZSMK: Zmiešaná slovensko-maďarská komisia pre záležitosti menšín
- ŽSR: Železnice Slovenskej republiky

OFICIÁLNE NÁZVY ZÁKONOV A ĎALŠÍCH PREDPISOV:

- antidiskriminačný zákon: zákon č. 365/2004 o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon)
- školský zákon: zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon č. 265/2022 Z. z.: zákon č. 265/2022 Z. z. o vydavateľoch publikácií a o registri v oblasti médií a audiovizie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o publikáciách)
- zákon č. 300/1993 Z. z.: zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 300/1993 Z. z. o mene a priezvisku v znení neskorších predpisov
- zákon č. 596/2003 Z. z.: zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- zákon č. 154/1994 Z. z. o matrikách: zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 154/1994 Z. z. o matrikách
- zákon o fonde: zákon č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon o mediálnych službách: zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách)
- zákon o menšinových jazykoch: zákon č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov
- zákon o sociálnych službách: zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní v znení neskorších predpisov
- zákon o štátnom jazyku: zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

- zákon č. 84/1990 Zb. o zhromažďovacom práve v znení neskorších predpisov
- zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov
- zákon č. 129/2002 Z. z. o integrovanom záchrannom systéme v znení neskorších predpisov
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov
- zákon č. 181/2023 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
- zákon č. 182/2022 Z. z. o finančnej podpore pre Maďarský spoločenský a kultúrny zväz na Slovensku – Csemadok
- zákon č. 182/2023 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony
- zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov
- zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 308/1993 Z. z. o zriadení Slovenského národného strediska pre ľudské práva v znení neskorších predpisov
- zákon Slovenskej národnej rady č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov
- zákon č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní neskorších predpisov
- zákon č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon č. 513/2009 Z. z. o dráhach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- zákon č. 564/2001 Z. z. o verejnom ochrancovi práv v znení neskorších predpisov
- zákon č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov
- zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov
- zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
- nariadenie č. 35/2023 Z. z.: nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 35/2023 Z. z., ktorým sa vydáva zoznam obcí, v ktorých občania Slovenskej republiky patriaci k národnostnej menšine tvoria najmenej 15 % obyvateľstva
- vyhláška: vyhláška č. 202/2022 Z. z. Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 3. júna 2022, ktorou sa ustanovujú kritériá na určovanie najvyššieho počtu žiakov prvého ročníka stredných škôl